

Afslutningsnotat

Idræt, motion og faciliteter i Rudersdal i fremtiden.
Anbefalinger og perspektiver

Idrætsliv og
faciliteter
i Rudersdal
Afslutnings-
notat

Peter Forsberg og Bjarne Ibsen
Idrættens Analyseinstitut
Marts 2013

Titel

Afslutningsnotat. Idræt, motion og faciliteter i Rudersdal i fremtiden. Anbefalinger og perspektiver

Hovedforfatter

Peter Forsberg

Medforfatter

Bjarne Ibsen, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund ved Syddansk Universitet

Øvrige bidragydere til rapporten

Henrik H. Brandt, Kristina Eck Poulsen og Aline van Bedaf

Rekvirent

Rudersdal Kommune

Omslagslayout

Agnethe Pedersen

Øvrig grafik, opsætning og korrektur

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

Rudersdal Kommune

Print

PrinfoDigital

Udgave

1. udgave, København, marts 2013

Pris

Rapporten kan bestilles i trykt udgave hos Idrættens Analyseinstitut, pris kr. 200 inklusive moms, eksklusive forsendelse. Rapporten kan downloades gratis i vidensbanken på www.idan.dk.

ISBN

978-87-92120-66-3

978-87-92120-67-0 (elektronisk)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4 A

1437 København K

T: +45 32 66 10 30

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Afslutningsnotat

Idræt, motion og faciliteter i Rudersdal i fremtiden.
Anbefalinger og perspektiver

Indhold

Undersøgelse af fremtidens facilitetsbehov i Rudersdal Kommune	5
Resumé: Rudersdal – et godt sted at være aktiv	8
Hovedresultater fra Delrapport 1 og 2	12
Idrætsvaner blandt børn, unge, voksne og ældre.....	12
Børn og unge er aktive i de lokale idrætsforeninger.....	12
De voksne er idrætsaktive udendørs.....	14
Vurdering af den aktuelle facilitetsdækning	16
Vurdering af den aktuelle kapacitetsudnyttelse.....	27
Anbefalinger og perspektiver.....	31
Indsatsområde 1: Børn, unge og folkeoplysning.....	33
Øget fokus på tidrummet mellem kl. 16 og 19	33
Indsatsområde 2: Nye brugergrupper.....	36
Mere tilgængelige faciliteter og anlæg.....	37
Onlinebooking af faciliteter	39
Aktiviteter målrettet inaktive	41
Få gang i ikke-eftertragtede tider.....	42
Flere aktiviteter i idrætsfaciliteter/anlæg	43
Arrangementer, events og faste holdepunkter	45
Kommunikation	46
Indsatsområde 3: Kapacitetsudnyttelse	47
Større fokus på driften af de kommunale faciliteter/anlæg	47
Afmeldingskultur	48
Flere brugere i faciliteterne.....	52
Opprioritering af oplevelsen i decentrale anlæg	53
Fordelingsskema, længde af aktivitetsforløb og sæsonudsving.....	55
Tættere samarbejde mellem forvaltninger og kommuner	61
Samarbejde med fitness-sektoren.....	62
Indsatsområde 4: Udearealer.....	63
Perspektivering: Naturen, centralisering og decentralisering.....	66
Litteraturliste.....	69

Undersøgelse af fremtidens facilitetsbehov i Rudersdal Kommune

Idrættens Analyseinstitut (Idan) og Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund (CISC) ved Syddansk Universitet har i perioden fra april 2012 til marts 2013 gennemført en undersøgelse for Rudersdal Kommune af fremtidens behov for idrætsfaciliteter i kommunen i forhold til tendenserne i idrætslivet og befolkningens ønsker.

Hensigten med undersøgelsen og analysen er at skabe et troværdigt grundlag for kommunen og idrætten i forhold til fremtidige strukturelle og anlægsmæssige beslutninger. Samtidigt skal analysen inspirere til udvikling og nytænkning i foreningslivet samt drift og ledelse af idrætsfaciliteterne i Rudersdal Kommune.

Undersøgelsen indeholder desuden en analyse og vurdering af den aktuelle facilitetsdækning og kapacitetsudnyttelse i Rudersdal Kommune, og herunder mulighederne for at udnytte de eksisterende idrætsfaciliteter inklusive naturområder og byrum i kommunen bedre i fremtiden.

Læsevejledning

Det samlede undersøgelsesarbejde består ud over dette afslutningsnotat af to delrapporter med omfattende dokumentation. Afslutningsnotatet indeholder en kort opsummering af hovedkonklusionerne i delrapporterne samt Idan/CISC's anbefalinger i forhold til, om de eksisterende faciliteter kan anvendes bedre samt i forhold til fremtidige anlægsbehov og behov for strukturforbedringer på idrætsområdet i kommunen.

Dette afslutningsnotatet kan læses særskilt, men den interesserede læser anbefales også at læse Delrapport 1 og 2 (eller evt. bruge dem som opslagsværk). De to delrapporter har forskellige fokuspunkter:

Delrapport 1: Idrætten i Rudersdal 2012. En kortlægning af idræt og motion i Rudersdal

'Idrætten i Rudersdal 2012' fungerer som en baggrundsrapport om idrætten i Rudersdal Kommune baseret på interview med nøglepersoner, udtræk fra eksisterende undersøgelser samt nøgletal fra den kommunale forvaltning.

Hovedsigtet med Delrapport 1 er at beskrive idrætten anno 2012 i Rudersdal Kommune bredt set ved både at fokusere på de aktive idrætsudøvere og at kigge nærmere på kommunens opgavevaretagelse bl.a. i forhold til folkeoplysningsloven og økonomien forbundet hermed.

Delrapport 2: Facilitetsanalyse. Borgernes idrætsvaner og brug af faciliteter og udeområder i Rudersdal

Delrapport 2 zoomer ind på idrætsfaciliteterne i kommunen og har bl.a. fokus på borgere og forskellige brugergrupper (foreninger, aftenskoler, folkeskoler, gymnasier og andre organisationers) anvendelse af faciliteterne belyst gennem to spørgeskemaundersøgelser.

Desuden indeholder Delrapport 2 en kapacitetsanalyse af de væsentligste indendørs faciliteter i kommunen på hverdage i to uger, som sammen med viden om borgere og brugere fra spørgeske- maundersøgelserne er centrale i arbejdet med at anvise muligheder for at optimere anvendelsen af den eksisterende kapacitet i de kommunale faciliteter.

Tabel 1 nedenfor viser en oversigt over de i alt ti delanalyser, som indgår i de to delrapporter. Der henvises til yderligere dokumentation i delrapporterne:

Tabel 1: Oversigt over det samlede undersøgelsesmateriale.

	Delanalyse	Datamateriale
Delrapport 1	Delanalyse 1 er en analyse af idrætsvanerne hos børn, unge, voksne og ældre i Rudersdal Kommune og tre omkringliggende kommuner (Rudersdal-gruppen ¹). Analysen fokuserer på de overordnede tendenser i forhold til organisering af idræt og hvilke idrætsaktiviteter, borgerne dyrker. Resultaterne sammenlignes med forholdene på landsplan.	Analysen bygger på den seneste landsdækkende, repræsentative undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner (Laub, 2013). Undersøgelsen er foretaget blandt knap 6.000 danskere mellem 7-92 år (Idrættens Analyseinstitut, 2011).
	Delanalyse 2 stiller skarpt på børn og unges idrætsvaner gennem en skoleundersøgelse foretaget på de kommunale folkeskoler i 2005. Undersøgelsen er især anvendelig til at undersøge eventuelle forskelle mellem forskellige lokalområder i kommunen i forhold til idrætsdeltagelse.	Skoleundersøgelse i Rudersdal Kommune foretaget i 2005 (CISC, 2005).
	Delanalyse 3 tager temperaturen på idrætsforeningerne i Rudersdal Kommune. Foreningernes størrelse, udfordringer i fremtiden, holdning til faciliteter og syn på fremtiden er blandt analysens fokusområder.	Et særudtræk fra DIF's frivillighedsundersøgelse fra 2010 med deltagelse af 5.203 medlemsforeninger på landsplan (CISC, 2010).
	Delanalyse 4 beskriver de kommunale forpligtelser på folkeoplysningsområdet og oplister de kommunale budgetter forbundet hertil.	Materiale fra den kommunale forvaltning om lokaleudlån, tilskudsmodel, Folkeoplysningsudvalgets budget, folkeoplysningsloven mm.
	Delanalyse 5 bygger videre på delanalyse 4 og beskriver, hvorledes Rudersdal Kommune efterlever folkeoplysningslovens hensigter/regler. Herunder stilles skarpt på pengestrømmene i kommunen inden for idrætsområdet, og der gøres rede for driftsbudgetter til idrætsanlæg mm.	Ud over det nævnte materiale i delanalyse 4 inddrages også driftsbudgetter på de enkelte idrætsanlæg, besøgstal i svømmehaller mm.
	Delanalyse 6 undersøger facilitetsdækningen i Rudersdal Kommune og ser nærmere på, hvilke områder der er henholdsvis godt og dårligt dækket ind. Analysen sammenligner Rudersdal Kommune med Region Hovedstaden og landsgennemsnittet.	Lokale og Anlægsfondens facilitetsdatabase samt Rudersdal Kommunes egen optælling af faciliteter i samarbejde med Idan.

¹ Rudersdal-gruppen består af Rudersdal Kommune sammen med Allerød, Hørsholm og Gentofte Kommuner.

Delrapport 2	<p>Delanalyse 7 zoomer ind på voksnes idrætsdeltagelse og beskriver detaljeret aktivitetsvalg samt brug af udendørsområder og faciliteter. Desuden undersøger analysen voksnes idrætsønsker og deres syn på kommunens opga-vevaretagelse på idrætsområdet.</p>	<p>En idrætsvaneundersøgelse foretaget af CISC i efteråret 2012 blandt borgere over 16 år i Rudersdal Kommune med deltagelse af 1.037 tilfældigt og repræsentativt udvalgte borgere i kommunen (CISC, 2012a).</p>
	<p>Delanalyse 8 undersøger foreninger, aftenskoler, folkeskoler, gymnasier og andre institutioner (bruges) anvendelse af kommunale faciliteter i Rudersdal Kommune og deres tilfredshed med dem. Herunder om faciliteterne understøtter brugernes behov, om de er tilfredse med standarden, og om de har ønsker til fremtidige faciliteter.</p>	<p>En undersøgelse foretaget af CISC blandt brugere af idrætsfaciliteter i Rudersdal Kommune. Undersøgelsen har især deltagelse af foreninger, og total set har 129 brugere deltaget (CISC, 2012b).</p>
	<p>Delanalyse 9 beskriver og analyserer aktiviteterne i 23 udvalgte idrætsfaciliteter i Rudersdal Kommune to udvalgte uger i efteråret 2012 på hverdage. Analysen giver bl.a. svar på, hvem der bruger faciliteterne, hvornår, og til hvad.</p>	<p>En kapacitetsudnyttelsesundersøgelse foretaget af Idan i samarbejde med CISC, baseret på registreringer af mere end 1.200 planlagte aktivitetsforløb (Idrættens Analyseinstitut, 2012).</p>
	<p>Delanalyse 10 undersøger udnyttelsen af de 23 undersøgte lokaler i Rudersdal Kommune i forhold til, hvor stor en del af tiden de er brugt til aktivitet eller står tomme. Undersøgelsen angiver også, hvor stor en del af brugerne som møder op og bruger de tider, de har fået anvist af kommunen.</p>	<p>Samme som delanalyse 9.</p>

Resumé: Rudersdal – et godt sted at være aktiv

Rudersdal Kommune er et godt sted at være idrætsaktiv, og såvel børn som voksne i kommunen figurerer blandt de mest idrætsaktive borgere i landet.

Borgerne i Rudersdal nyder især godt af adgangen til attraktiv natur i kommunen med skove, søer, kyststrækning, bakker og åbne landskaber, der året rundt byder sig til som motionsarena. De mange udearealer skaber sammen med et stort udbud af kommunale idrætsfaciliteter og et velfungerende foreningsliv i kommunen gode muligheder for, at kommunens borgere kan leve et liv med idræt og fysisk aktivitet som en naturlig del af hverdagen.

Aktiviteterne i de mange udearealer spænder over et bredt spektrum af udøvere og aktiviteter og inkluderer alt fra motionsløbere i de lokale skove, til cykelmotionister på VM-ruten (fra VM i cykelløb i 2011), over børnehavebørn på udetur til uformelle grupper af venner og boldspillere, der mødes på kommunens udearealer. I forbindelse med sådanne selvorganiserede aktiviteter handler den kommunale opgave primært om at vedligeholde og skabe rammerne for de udendørsarealer, der flittigt anvendes af de aktive borgere.

At den kommunale opgave i forbindelse med vedligeholdelsen af udearealer ikke nødvendigvis er en lille opgave og kan handle om mere end blot at slå en græsplæne, er RudersdalRuten et eksempel på. RudersdalRuten er i forskellige forgreninger i alt 42,195 km lang og bruges af borgere i stort antal og er på mange måder at betragte som en idrætsfacilitet på linje med mere traditionelle faciliteter i kommunen som haller og boldbaner. RudersdalRuten har et bredt sigte med aktivitetsområder, som er tilsigtet børn, unge, voksne og ældre og er i kraft af sin udendørs beliggenhed altid 'åben' for borgere, og adskiller sig på den måde fra en del andre idrætsfaciliteter.

Aktiviteterne i de mere traditionelle kommunale idrætsfaciliteter som boldbaner, haller, gymnastiksale, idrætslokaler og svømmefaciliteter spænder ligeledes vidt og inkluderer forskellige aktiviteter som svømning, håndbold, badminton og gymnastik. Mange børn og unge dyrker disse aktiviteter, som langt hen ad vejen er organiseret af idrætsforeninger med hjemsted i kommunen. Skal man være aktiv i de kommunale faciliteter i fritiden, sker det således overvejende gennem idrætsforeningerne, som på den måde besidder en gatekeeper-rolle. Disse traditionelle idrætsfaciliteter er således ikke åbne på samme måde som RudersdalRuten og står ikke på samme måde til fri afbenyttelse for den enkelte borger.

Forening, folkeoplysning og brugsret til idrætsfaciliteter

Der findes altså forskellige typer af faciliteter i Rudersdal Kommune, som bruges i forskelligt omfang af forskellige borgergrupper som f.eks. børn og voksne. Mens de åbne udendørsarealer de seneste år har fået stigende opmærksomhed i takt med især voksnes stigende brug af udendørsarealer, har de traditionelle idrætsfaciliteter historisk fyldt mest i idrætspolitiske sammenhænge. Det gør de også i dag. De traditionelle faciliteter som haller, gymnastiksale og udendørs idrætsanlæg er kommunernes primære fokusområde, og de største udgifter i relation til idræt på kommunalt niveau går da også til driften af de kommunale faciliteter.

Såvel den nutidige som den historiske fokusering på de traditionelle idrætsfaciliteter skyldes ikke mindst folkeoplysningsloven, som rummer den vigtigste lovgivning på idrætsområdet for kommunerne. Loven prioriterer på idrætsområdet foreningsliv for børn og unge og danner baggrund for de mange foreningsaktiviteter i de kommunale faciliteter. Lovens hovedsigte er at understøtte foreningsaktiviteter med henvisning til, at foreningsbårne aktiviteter antages at fremme folkeoplysning og udbredelse af, forståelse for og deltagelse i demokratiet. For at sikre aktiviteter – og efterlevelsen af lovens sigte – opstiller folkeoplysningsloven en række krav, kommunerne skal efterleve.

På idrætsområdet forpligter loven kommuner til at yde aktivitetstilskud til foreninger med aktiviteter for børn og unge, dog uden at angive størrelsen på tilskuddene, som dermed er et kommunalt politisk anliggende. I Rudersdal Kommune er aktiviteter for børn og unge prioriteret højt, og sammenlignet med mange andre kommuner yder Rudersdal Kommune anselige aktivitetstilskud.

Den økonomisk set største kommunale forpligtelse, som folkeoplysningsloven medfører for de enkelte kommuner, vedrører imidlertid ikke aktivitetstilskud, men de kommunale idrætsfaciliteter. I loven hedder det, at kommunen skal anvise egnede lokaler eller idrætsanlæg, som tilhører kommunen eller er beliggende i denne, til foreningernes virksomhed, og selvom der i loven er tale om 'ledige' lokaler, er det i langt de fleste kommuner en omfattende og højt prioriteret opgave at stille egnede idrætsfaciliteter til rådighed for foreningslivet. Således også i Rudersdal Kommune.

Rudersdal Kommune råder over mange idrætsfaciliteter, som kommunen driver og stiller til rådighed for idrætsforeninger fra eftermiddagstimerne og resten af dagen. Idrætsforeningerne har gunstige forhold i Rudersdal Kommune, og de foreningsaktive borgere har gode muligheder for at dyrke foreningsidræt i moderne og tidssvarende lokaler. De gunstige forhold skyldes, at foreningerne fra om eftermiddagen nærmest har eneret på at afvikle aktiviteter, samt at facilitetsdækningen i Rudersdal er god sammenlignet med f.eks. Region Hovedstaden² (delanalyse 6).

Nye brugergrupper

Selvom det overordnet går godt med idrætten og kommunens varetagelse af sine forpligtelser på området, er der forbedringspotentialer. Mens de mange udearealer har en meget bred brugerprofil og er åbne for alle, udgør de aktive i idrætsfaciliteterne en mere smal skare. De kommunale idrætsfaciliteter er foreningernes legeplads, og dermed også *primært* for de borgere, som er medlem af en idrætsforening.

Det er der som nævnt en grund til. Folkeoplysningsloven prioriterer foreningsaktiviteter for børn og unge, og bl.a. derfor er rigtig mange børn og unge aktive i kommunens faciliteter. Det er selvsagt vigtigt *fortsat* at leve op til lovens anvisninger på området, og de kommunale lokaler skal derfor også i fremtiden stå til rådighed for børn og unge.

Det betyder dog ikke, at der ikke kan være plads til andre brugere end børn og unge, og faciliteterne bruges da også af voksne, som er medlemmer af kommunens idrætsforeninger. Men blandt de

² Dækningen af 'haller, idrætslokaler og gymnastiksale', 'boldbaner' og 'svømmefaciliteter' – som er blandt de væsentligste faciliteter – er bedre i Rudersdal Kommune sammenlignet med Region Hovedstaden (delanalyse 6).

voksne borgere i kommunen er under hver anden medlem af en idrætsforening, og alene af den grund er det under halvdelen af de voksne borgere, som har mulighed for at bruge de faciliteter, kommunen bruger flest ressourcer på. I forhold til udviklingen i Rudersdal-borgernes motions- og sportsvaner samt et generelt ønske fra borgerne om at kunne bruge de kommunale faciliteter (delanalyse 7), bliver åbenhed og forskellige borgergruppers mulighed for at anvende kommunens idrætsfaciliteter et centralt område at kigge på i fremtiden. En bredere inddragelse kan ske, samtidig med at prioriteringen af aktiviteter for børn og unge og idrætsforeningernes virke i de kommunale faciliteter bibeholdes.

Hovedspørgsmålet i kommunens fremtidige facilitetspolitik bør derfor være, om de kommunale idrætsfaciliteter kan komme i spil for en bredere brugerskare, end tilfældet er i dag, og/eller om der samtidig kan skabes mere kapacitet til eksisterende brugergrupper med behov for mere tid?

Det handler om, at kommunen skal bevare og forny på samme tid, hvilket er den overordnede konklusion på undersøgelsesarbejdet. Konkret indebærer det, at kommunen i fremtiden tager sigte på fire indsatsområder:

1. **Børn unge og folkeoplysning.** Kommunen skal bevare fokus på, at anvise egnede ledige lokaler og faciliteter for foreningerne efter folkeoplysningsloven. Børn og unge og deres foreninger skal forsat prioriteres højt. På dette punkt er kommunen godt kørende, om end der også her kan skabes forbedringer.
2. **Nye brugergrupper.** Kommunen skal arbejde målrettet med at åbne sine faciliteter for en bredere skare af borgere end blot foreningsmedlemmer og med at kommunikere mulighederne ud til borgerne. Især adgangen for de mere selvorganiserede voksne er et område med behov for fornyelse. Der er basis for at få flere voksne idrætsudøvere ind i de kommunale faciliteter.
3. **Kapacitetsudnyttelse.** Kommunen skal sikre bedre udnyttelse af de eksisterende lokaler og faciliteter for alle brugergrupper. Plads til nye brugergrupper kræver fornyelse. Mange nye brugere vil ikke (i første omgang) tilhøre en forening, og det bliver bl.a. den enkelte facilitets opgave at organisere aktiviteterne og kommunikere dem ud til relevante målgrupper. Man kan overveje at lade faciliteterne eller andre udbydere supplere foreningernes aktiviteter i faciliteterne i forhold til nye målgrupper bl.a. med henblik på at optimere den samlede kapacitetsudnyttelse i anlæggene. Det er muligt at skabe bedre kapacitetsudnyttelse og således bevare gode forhold for foreninger med mange børn og unge, samtidig med at selvorganiserede voksne og ældre får bedre mulighed for at komme ind i faciliteterne.
4. **Udearealer.** Endelig skal kommunen videreføre sit målrettede arbejde med at gøre natur og udearealer attraktive som idrætsarena for borgerne. Især voksne er de senere år blevet mere og mere aktive i naturen, og tendensen fortsætter efter alt at dømme de kommende år. Derfor er initiativer som RudersdalRuten og forskellige former for måder at aktivere naturen

på for såvel foreninger som individuelle borgere gennem træfpunkter og lignende værd at satse på.

Ud over fokus på de fire indsatsområder, kan kommunen med fordel også diskutere fremtidens idræts- og facilitetsplanlægning. Dette lægges der op til i den afrundende perspektivering, som fremhæver henholdsvis fordele og ulemper ved at anlægge enten en såkaldt centraliserings- eller en decentraliseringsstrategi.

Den første mulige strategi går på at opprioritere og udbygge de tre centrale idrætsanlæg i kommunen, så de i højere grad end i dag bliver samlingssted for idrætten i kommunen. Modsat går decentraliseringsstrategien på at satse på og opprioritere standarden af de decentrale faciliteter i kommunens lokalområder.

Hovedresultater fra Delrapport 1 og 2

De fire indsatsområder præsenteret ovenfor er frembragt med afsæt i undersøgelsens analysearbejde (delanalyse 1-10). Nedenfor trækkes hovedresultaterne, som ligger til grund for de fire indsatsområder, frem.

Idrætsvaner blandt børn, unge, voksne og ældre

Et afgørende punkt i det samlede undersøgelsesmateriale er børn, unge, voksne og ældres idrætsvaner og ønsker i forhold til fysisk aktivitet. Bl.a. fordi foreningers aktiviteter og herunder kravene til de kommunale faciliteter i høj grad påvirkes af tendenserne i borgernes idrætsvaner.

Et godt eksempel herpå er traditionen med amerikansk fodbold, som er en idræt, der fylder noget mere i Rudersdal Kommune end i mange andre kommuner. For kommunen betyder tilstedeværelsen af en stor forening inden for amerikansk fodbold (Søllerød Gold Diggers), at man skal arbejde med specielle faciliteter til denne idræt. Kommunen skal med andre ord forholde sig til omverdenen, og her er såvel overordnede som lokale analyser af befolkningens idrætsvaner, ønsker og adfærd centrale.

Børn og unge er aktive i de lokale idrætsforeninger

På landsplan dyrker tæt ved ni ud af ti børn og unge under 16 år regelmæssigt motion/sport (Laub, 2013). Rudersdal Kommune og de omkringliggende kommuner³ skiller sig ikke ud fra dette, og idrætsdeltagelsen for børn og unge i Rudersdal og omegn er hverken højere eller lavere end på landsplan (delanalyse 1). Analysen af skolebørns idrætsvaner peger desuden på, at der ikke er nævneværdige forskelligheder i idrætsdeltagelsen på tværs af forskellige geografiske områder i kommunen, samt at der kun er mindre forskelle mellem drenge og pigers deltagelse (delanalyse 2).

Drenge er i lidt højere grad idrætsaktive og medlem af en idrætsforening sammenlignet med piger, men det rokker ikke ved, at langt de fleste drenge såvel som piger i Rudersdal Kommune er medlem af en idrætsforening. Andelen af børn og unge som er medlem af en idrætsforening i Rudersdal adskiller sig ikke fra landsplan, og det er dermed tæt ved ni ud af ti børn og unge, der er medlem af en idrætsforening. Foreningsidrætten er med andre ord den klart dominerende organiseringsform, når børn og unge i Rudersdal Kommune dyrker idræt (delanalyse 1 og 2).

Det er dog især de yngste børn og unge, der er aktive i foreningerne. På landsplan er 90 pct. af de 7-9-årige aktive i en idrætsforening, mens det er henholdsvis 85 pct. og 82 pct. blandt 10-12-årige og 13-15-årige (Laub, 2013). Frafaldet fra idrætsforeningerne blandt de lidt ældre børn og unge sker også i Rudersdal.

³ Analysen af børns og unges idrætsdeltagelse er baseret på delanalyse 1, som er en analyse baseret på den seneste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner. Da undersøgelsen kun indeholder 48 børn og unge fra Rudersdal Kommune er medtaget respondenter fra Allerød, Gentofte og Hørsholm kommuner. Tilsammen giver det et respondentgrundlag på 117.

Fodbold er en eftertragtet idrætsgren blandt børn og unge i Rudersdal Kommune, og mere end hver tredje unge under 16 år spiller fodbold regelmæssigt. Sammen med fodbold er det de typiske børne-, ungdoms- og foreningsidrætter som håndbold, svømning og gymnastik, der hitter i Rudersdal. Ud over disse idrætter – som også er de fire mest foretrukne foreningsidrætter blandt børn og unge på landsplan – har tennis rigtig godt fat i børn og unge i kommunen. På landsplan er det blot 6 pct. af alle børn og unge, der dyrker tennis, mens det i såvel Rudersdal-gruppen⁴ som blandt 5.-6. klasses elever i kommunens skoler er hele 17 pct., der angiver, at de regelmæssigt finder tennisketsjeren frem (delanalyse 1 og 2).

Fælles for fodbold, svømning, håndbold, gymnastik og tennis er, at de i høj grad dyrkes af børn og unge i idrætsforeninger hjemmehørende i Rudersdal Kommune. Det er derfor heller ikke tilfældigt, at der netop inden for disse idrætsgrene findes en række store foreninger i kommunen, som qua deres høje medlemstal fylder meget på de enkelte idrætsanlæg/-faciliteter i kommunen. Birkerød Svømmeklub har mere end 1.400 medlemmer mellem 4-18 år, Skjold Birkerød Fodbold har ca. 1.000, mens Holte Tennisklub har omkring 400.

Foreninger, lokaleanvisning og tilskud

Rudersdal Kommune har et rigt foreningsliv, og på idrætsområdet findes der ca. 150 foreninger. Mange af foreningerne⁵ har aktiviteter for børn og unge og får anvist lokaletid i de kommunale idrætsfaciliteter, og samlet set spiller de kommunale idrætsfaciliteter/lokaler en stor rolle i børns og unges idrætsliv. Fra om eftermiddagen og frem til ca. kl. 19 er de lokale faciliteter i høj grad optaget til aktiviteter for børn og unge afholdt af foreninger (delanalyse 9). Dette er ikke overraskende, idet folkeoplysningsloven lægger op til, at børn og unge skal prioriteres i forbindelse med lokaleanvisning i de kommunale faciliteter.

Det er dog ikke kun gennem lokaleanvisning, at Rudersdal Kommune er med til at understøtte børns og unges idrætsaktiviteter. Som folkeoplysningsloven ligeledes foreskriver, yder Rudersdal Kommune aktivitetstilskud til aktiviteter for børn og unge mellem 4-24 år. Selvom udgifterne hertil (ca. 6,5 mio. kr.) sammenlignet med udgifterne til driften af de kommunale idrætsfaciliteter (ca. 27 mio. kr.) er noget mindre, er aktivitetstilskuddene vigtige for mange foreningers virke (delanalyse 5). Netop aktivitetstilskuddet – og dets størrelse – er et centralt emne for Rudersdal Idrætsråd, som er en sammenslutning af foreninger, der taler idrætsforeningernes sag i og over for kommunen. En målrettet indsats de senere år fra Rudersdal Idrætsråds side i forbindelse med forslag og ændringer af den kommunale tilskudsmodel har sikret, at børn og unge stadig er højt prioriteret, og kommunens aktivitetstilskud til børn og unge er i den højere ende på landsplan.

Børn er også aktive på egen hånd

Børn og unges idrætsaktiviteter foregår dog ikke kun gennem det organiserede foreningsliv. Rudersdal Kommune er begunstiget af en attraktiv natur, som i mange tilfælde befinder sig lige uden for hoveddøren, og undersøgelsen blandt skoleelever på 5. og 6. klassetrin viser da også, at mange børn og unge er aktive i naturen (delanalyse 2). Tæt ved to ud af tre (64 pct.) svarer i undersøgelsen

⁴ Se note 1.

⁵ 73 idrætsforeninger modtager aktivitetstilskud efter den gældende tilskudsmodel, som tildeler aktivitetstilskud til foreninger med aktiviteter for børn og unge på 24 år eller derunder.

sen, at de er aktive på egen hånd i naturen, og derudover er der også mange børn og unge der på uformelvis fra tid til anden mødes omkring forskellige former for spil og idrætter. Det er både forskellige former for typiske foreningsidrætter som fodbold og svømning, men også rundbold eller andet boldspil, som de unge mødes om og dyrker op egen hånd.

Endeligt udnytter mange børn og unge de mange stisystemer og grønne områder i kommunen til at være aktive på. Der er tale om aktiviteter af forskellige former for idrætsmæssig karakter med udgangspunkt i transportmidler som rulleskøjter, skateboard, waveboard, løbehjul og cykel.

For nogle er der tale om aktivitet, der delvist foregår som en form for transport til og fra skole, mens der for andre er tale om nye former for idrætsaktiviteter, der hører under paraplyen 'streetaktiviteter'. Disse aktiviteter skal nærmere opfattes på linje med fodbold, håndbold og gymnastik, og i visse tilfælde kræver disse aktiviteter også særlige faciliteter eller anlæg.

De voksne er idrætsaktive udendørs

Selvom børn og unge fylder meget i idrætslandskabet i landets kommuner – og specielt i de kommunale idrætsfaciliteter – er de idrætsaktive voksne også vigtige at tage højde for.

Det gælder specielt i Rudersdal Kommune, hvor mange voksne regelmæssigt finder idrætsstøjet frem. Ifølge den seneste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner fra 2013, adskiller de voksne i Rudersdal Kommune og omegn (Rudersdal-gruppen) sig fra landsgennemsnittet, eftersom flere borgere i Rudersdal er aktive med motion/sport (delanalyse 1). Selvom tallene er baseret på data fra Rudersdal og omegn (Rudersdal-gruppen) er der næppe tvivl om, at idrætsdeltagelsen i Rudersdal Kommune er højere end de fleste andre områder i Danmark.

Delanalyse 5 viser samme tendens, da mere end otte ud af ti (82 pct.) respondenter i undersøgelsen, som *alene* er foretaget blandt voksne borgere i Rudersdal Kommune, angiver at være idrætsaktive. Undersøgelsen er baseret på et repræsentativt udsnit af borgere i kommunen, men overvurderer idrætsdeltagelsen med op mod ca. 10 procentpoint, da idrætsaktive alt andet end lige er mere tilbøjelige til at besvare et spørgeskema om idræt sammenlignet med inaktive. Selvom undersøgelsen overvurderer andelen af aktive (ca. 10 procentpoint), er der stadig et stykke ned til landsgennemsnittet for voksnes idrætsdeltagelse på 64 pct. (Laub, 2013).

Den høje idrætsdeltagelse i Rudersdal Kommune skyldes en række forskellige faktorer og kan kun i begrænset omfang tilskrives de kommunale politikker på området. Den nok mest afgørende forklaring på voksnes relativt høje idrætsdeltagelse er, at borgerne i Rudersdal Kommune er veluddannede i forhold til landsgennemsnittet (delanalyse 1). Selvom de voksne borgere allerede er meget aktive, betyder det dog på ingen måde, at kommunen ikke skal interessere sig for området og forsøge at forbedre forholdene og mulighederne for de aktive (eller for ikke-aktive). Som det er udtrykt i kommunens motions- og idrætspolitik, hænger et godt liv for mange sammen med en idrætsaktiv hverdag, og ved at stille gode rammer for idrætten til rådighed er kommunen med andre ord med til at skabe værdi og glæde for sine borgere (Rudersdal Kommune, 2012d).

Netop derfor er den specifikke idrætsvaneundersøgelse med deltagelse af mere end 1.000 borgere bosiddende i Rudersdal Kommune interessant (delanalyse 7). Den giver et solidt indblik i de idrætsaktive borgeres aktivitetsvalg og et detaljeret indblik i, hvor i kommunen borgerne dyrker idræt.

Undersøgelsen viser, at jogging/motionsløb er den idrætsaktivitet, som klart flest borgere i Rudersdal Kommune dyrker efterfulgt af vandreture, styrketræning og svømning. Bortset fra svømning har de mest dyrkede aktiviteter til fælles, at de primært dyrkes i naturen/under fri himmel eller i private centre. For mange voksne borgeres vedkommende spiller de kommunale idrætsfaciliteter altså ingen eller en begrænset rolle i deres aktive idrætsliv.

Mellem storby og provins

Selvom de voksne i Rudersdal i høj grad vælger andre idrætsaktiviteter end de klassiske foreningsidrætter, betyder det dog ikke, at Rudersdals borgere i mindre grad end andre voksne i andre kommuner er medlem af idrætsforeninger.

Faktisk viser delanalyse 1 og 7, at borgerne i Rudersdal er specielle i den forstand, at de kombinerer adfærdsmønstre, som kendetegner såvel storbymennesket som folk bosat i provinsbyer eller på landet.

70 pct. af borgerne i Rudersdal Kommune dyrker idræt på egen hånd, mens 41 pct. gør det i et privat center (f.eks. et fitnesscenter) (delanalyse 7). Det er kun i de tættere befolkede kommuner som København og Aarhus⁶, at andelen er omtrent lige så høje. Specielt andelen af aktive i private centre er markant højere blandt folk i områder med høj urbaniseringsgrad, mens den omvendt er lavere i mindre tætbefolkede områder, og på den måde minder Rudersdal-borgeren om storbymennesket.

Når Rudersdal-borgerens idrætsvaner minder om storbymenneskets skyldes det formentlig et behov for og ønske om løst organiserede idrætsaktiviteter, der kan passes ind i en travl hverdag, når tiden er til det. For de generelt højtuddannede Rudersdal-borgere gælder formentlig, at hverdagen med arbejde og familie er travl, hvilket stiller særlige krav til fleksibilitet i idrætsudfoldelsen. At være aktiv på egen hånd er dog ikke nødvendigvis ensbetydende med, at idræt dyrkes alene. Løbeture kan arrangeres med venner, familie og kollegaer, og på den måde indgår borgere i Rudersdal i forskellige former for mere eller mindre forpligtende fællesskaber, når de dyrker idræt. Desuden kombineres idræt på egen hånd i form af løbeture også med foreningsidræt eller et medlemskab af et privat fitnesscenter, hvor aktiviteter som styrketræning, aerobic og forskellige former for dans dyrkes.

Selvom den privat- og selvorganiserede idræt fylder meget i hverdagen for borgere i Rudersdal, er deltagelsen i det etablerede foreningsliv ikke lavere end andre steder i Danmark. På dette område ligner Rudersdal-borgeren provinsborgerne, og andelen af foreningsaktive i Rudersdal er på højde

⁶ På landsplan dyrker 58 pct. af de voksne danskere over 16 år idræt på egen hånd. I Københavns og Aarhus kommuner er det 65 pct., der dyrker idræt på egen hånd. På landsplan er 20 pct. medlem af et privat center, mens det er 35 pct. i København og 26 pct. i Aarhus Kommune.

med landsgennemsnittet (41 pct.) (delanalyse 7). Når foreningsidrætten i højere grad kan betegnes som et provinsfænomen, skyldes det bl.a., at idrætsforeninger står stærkt i en række mindre tætbefolkede områder, hvor op mod hver anden voksne er medlem af en idrætsforening.

I disse områder spiller foreningslivet en stor rolle i lokalsamfundet som en form for lokalt samlingspunkt. Selvom det ikke er hver anden voksne i Rudersdal Kommune, som er medlem af en idrætsforening, spiller foreningerne også for en del voksne i Rudersdal en betydelig rolle i hverdagen. Både fordi foreningerne arrangerer aktiviteter for børn og unge, men også fordi de voksne selv er aktive i foreningerne og møder andre borgere. De mest populære foreningsidrætter blandt voksne er gymnastik (6 pct.), styrketræning (6 pct.), fodbold (5 pct.), badminton (5 pct.), tennis (5 pct.), golf (5 pct.) og kampsport (5 pct.) (delanalyse 1).

Vurdering af den aktuelle facilitetsdækning

I den kommunale hverdag på idrætsområdet fylder opgaven med at skabe rammer for idrætsdeltagelsen meget ved at etablere og drive forskellige former for indendørs- og udendørsfaciliteter. Disse faciliteter i Rudersdal Kommune er for de flestes vedkommen ejet såvel som drevet kommunalt (delanalyse 6).

På tværs af de ti delanalyser er der skelnet mellem forskellige typer af faciliteter. Faciliteterne varierer fra hinanden ud fra en række forskellige parametre, som også kommer til udtryk ved, at de har ret forskellige brugerprofiler. Børn og unge er f.eks. flittige gæster i store og små haller og forskellige udendørsanlæg, mens voksne spreder deres deltagelse mere ud og desuden flittigt benytter naturen.

Faciliteterne kan grupperes i otte overordnede typer:

1. **Store idrætshaller.** De store haller er defineret ud fra, at deres gulvareal mindst er på 800 m². Der findes store haller i forbindelse med kommunens tre store idrætsanlæg såvel som i forbindelse med skoler/gymnasium. De store haller i forbindelse med idrætsanlæggene er knyttet op til andre faciliteter i den forstand, at der på anlæggene også er mulighed for at bruge forskellige udendørs boldbaner og atletikstadion (Rudegaard og Rundforbi), mens der desuden findes svømmefaciliteter på Birkerød og Rundforbi Idrætsanlæg.
2. **Små idrætshaller.** De små haller er defineret ud fra, at deres gulvareal er på 300-799 m². Begrebet små haller dækker over ret forskellige haller, som kan være målrettet ret forskellige aktiviteter. Der kan være tale om større gymnastiksale på folkeskoler, badmintonhaller eller moderne sale med spejle, musikudstyr og lignende, som det f.eks. er tilfældet på Birkerød Idrætscenter.
3. **Idrætslokaler.** Denne lokaletype består af forskellige former for lokaler til idræt, som har til fælles, at de alle er på 299 m² eller derunder, og der kan være tale om mindre gymnastiksale eller klasselokaler. Der er således også her tale om ret forskellige lokaler, som i større el-

ler mindre grad er indrettet til idræt. En del af disse lokaler huser forskellige former for dans, gymnastik og yoga, mens andre bruges i forbindelse med opvarmning eller udstrækning, som det f.eks. gælder for Opvarmningslokalet på Rudegaard Idrætsanlæg.

4. **Svømmehaller.** Fælles for denne type facilitet er vand og dermed svømning som aktivitet. Inden for typen findes der dog forskellige former for svømmefaciliteter. Der findes traditionelle 25 meter bassiner til svømning, men der kan også være tale om varmtvandsbassiner eller lignende, hvor der ikke dyrkes svømning, men i stedet genoptræning, vandgymnastik eller lignende.

Disse fire lokaletyper er især i fokus i undersøgelsen, idet delanalyse 9 og 10 fokuserer på aktiviteter og kapacitetsudnyttelse i netop disse lokaler. Bortset fra svømmefaciliteter – hvor inddelingen er foretaget med udgangspunkt i lokalets formål – er de tre lokaletyper kategoriseret ud fra deres størrelse. Typisk hænger størrelse også sammen med lokalets anvendelse, som angivet ovenfor, men ikke nødvendigvis.

Ud over de fire nævnte facilitetstyper, der især er i fokus, råder kommunen også over en række andre væsentlige facilitetstyper:

5. **Specialidrætsfaciliteter.** Her er tale om en bred definition af faciliteter, som har det tilfælles, at der er tale om anlæg og/eller faciliteter, der næsten kun kan anvendes til én eller få aktiviteter. Det kan f.eks. være udendørs tennisbaner, squashbaner, men også boldbaner og atletikstadions. Boldbaner og atletikstadions findes typisk koblet til de større anlæg, mens f.eks. tennis- og squashbaner er placeret for sig selv.
6. **Motionscentre.** Denne facilitetstype er primært koblet til den kommercielle sektor, som på månedsbasis opkræver betaling for, at kunderne frit kan bruge centrets tilbud om alt fra styrke- og kredsløbstræning til forskellige former for holdtræning.
7. **Klublokaler.** Dette lokale spiller en vigtig rolle for visse foreninger, som især bruger det i forbindelse med forskellige former for mødeaktivitet. Visse foreninger med egne faciliteter råder selvsagt over disse lokaler, mens andre benytter fælles klublokaler f.eks. på et af de større idrætsanlæg.
8. **Naturen.** Især de senere år er fokus på naturen som en reel idrætsarena blevet intensiveret, og der er her tale om en meget bred definition med det fælles element, at der er tale om udendørsaktiviteter. Naturen som idrætsfacilitet behøver ikke være 'bearbejdet' og kan være forskellige former for bakker, grønne områder eller søer. Tendensen er dog, at flere og flere kommuner etablerer egentlige faciliteter i naturen, som RudersdalRuten og træningspavilloner er eksempler på.

På tværs af delanalyserne beskrives hver af disse otte facilitetstyper på følgende dimensioner:

- Dækningen af den pågældende facilitetstype i kommunen i forhold til Region Hovedstaden og hele landet (delanalyse 6).
- Facilitetens betydning i den organiserede idræt (hos foreninger og institutioner) (delanalyse 8).
- Hvor mange foreninger og institutioner der svarer, at de mangler den pågældende facilitetstype for at opfylde foreningens eller institutionens behov (delanalyse 8).
- Hvor stor en andel af de voksne borgere i kommunen, der anvender den pågældende facilitetstype til idræt og motion (delanalyse 7).
- Hvor mange der i gennemsnit bruger den pågældende facilitetstype under et aktivitetsforløb, hvem der typisk bruger denne facilitetstyper, og til hvilke idrætsaktiviteter faciliteten benyttes (delanalyse 9) – dog kun facilitetstype 1-4.
- Hvor stor en andel af de voksne borgere der benytter faciliteten til idræt og motion (delanalyse 7).
- Om facilitetstypen benyttes af borgere i hele kommunen eller overvejende borgere fra lokalområdet (delanalyse 7).
- Facilitetens styrker og svagheder i forhold til de forhold borgerne tillægger betydning for deres valg af idrætsfacilitet (delanalyse 7).
- Kapacitetsudnyttelsen i henholdsvis store haller, små haller, idrætslokaler og svømmefaciliteter (delanalyse 10) – dvs. kun facilitetstype 1-4.

På baggrund af det samlede analysearbejde er det muligt at beskrive brugen af de forskellige facilitetstyper og tegne en overordnet profil af dem.

Store idrætshaller

Rudersdal Kommune har tre store idrætsanlæg, der hver især har store haller tilknyttet. På såvel Birkerød Idrætscenter som Rudegaard og Rundforbi Idrætsanlæg findes én eller flere store haller samtidigt med, at der findes en række andre faciliteter som udendørs boldbaner og svømmefaciliteter. Ud over de store haller under disse tre centre, findes fem store idrætshaller i kommunen (på folkeskoler/gymnasier). I forhold til indbyggertallet i kommunen er der forholdsvis få store haller i sammenligning med Region Hovedstaden og i sammenligning med hele landet. I Rudersdal Kommune er der godt 5.000 indbyggere pr. idrætshal mod godt 3.000 i landet som helhed.

De store idrætshaller (såvel store som små⁷) er den meste benyttede og vigtigste facilitet blandt foreninger og institutioner, der organiserer idræt og motion, og den tillægges meget stor betydning.

Det er især facilitetstypen 'idrætshal', som brugerne (foreninger eller institutioner) synes, at der mangler i kommunen. Det synes hver tredje forening eller institution.

I gennemsnit anvendes de store haller af 17 udøvere pr. aktivitetsforløb. De anvendes i højere grad af drenge og mænd end af piger og kvinder, og de anvendes først og fremmest af børn og unge. De store haller benyttes især til boldspil (halvdelen af tiden), ketsjersport, og gymnastik og dans.

⁷ I spørgsmålet til om facilitetsbrug til brugere (foreninger og institutioner) er der ikke distanceret mellem store og små haller. Der er således spurgt til, om foreninger/institutioner anvender en 'idrætshal'?

Idrætshaller (både store og små⁸) benyttes af 17 pct. af de voksne borgere til idræt og motion. Det er dog kun 13 pct. af de voksne, som svarer, at de helst vil dyrke idræt i en idrætshal.

Delanalyse 7 viser, at de store haller på idrætsanlæggene især benyttes af voksne borgere, der bor i det lokale område, hvor faciliteten er beliggende⁹. 90 pct. af borgerne, der benytter haller i Birkerød Idrætscenter, bor i Birkerød eller Bistrup, mens 10 pct. er bosiddende i Holte og Søllerød (ingen brugere af de store haller i Birkerød Idrætscenter bor i Skodsborg, Vedbæk og Nærum) (se tabel 2). 75 pct. af de voksne borgere, der benytter hallerne på Rudegaard Idrætsanlæg, bor i Holte og Søllerød og endelig bor 62 pct. af borgerne, der benytter Idrætshallen på Rundforbi Idrætsanlæg, i Nærum og Skodsborg (se tabel 2).

Tabel 2: Voksne borgere bruger idrætsanlæggene i deres lokalområde.

Pct.	Birkerød og Bistrup	Holte og Søllerød	Skodsborg, Vedbæk og Nærum	n=105
Birkerød Idrætscenter	90	10	0	38
Rudegaard Idrætsanlæg	5	75	20	20
Rundforbi Idrætsanlæg	6	32	62	47

Andel af brugere i de enkelte faciliteter fordelt på lokaleområder. Kilde: CISC, 2012a.

De store haller på disse store anlæg formår altså ikke at tiltrække ret mange voksne borgere fra andre dele af kommunen, end det område hvor de er beliggende. Dette gælder også i høj grad de store haller ikke beliggende på idrætsanlæggene, små haller og idrætslokaler, men her er antallet af respondenter, som benytter hver af disse faciliteter så lavt, at tallene er mere usikre.

I forhold til de sider ved idrætsfaciliteterne, som de voksne især tillægger betydning for, hvor de foretrækker at dyrke motion, idræt eller sport, kan de store haller på idrætsanlæggene muligvis bedre end de mindre og mere specialiserede faciliteter tilgodese ønsket om at kunne træne og motionere, når man selv ønsker det. Det tillægger to ud af tre voksne borgere stor betydning. Man må ligeledes antage, at de store faciliteter bedre kan opfylde ønsket om, at faciliteten er velholdt og ren, og at det er et trygt og sikkert sted at komme.

Til gengæld kan de store idrætshaller i mindre grad opfylde et lige så vigtigt forhold hos borgerne, at faciliteter er indrettet efter den aktivitet, som man foretrækker at dyrke. Det skyldes, at hallerne skal kunne anvendes til forskellige typer af aktiviteter, og det kan derfor være svært at indrette den lige godt efter de forskellige aktiviteter. Endvidere vil der for de fleste borgere være forholdsvis langt til de store anlæg (som bl.a. huser store haller), og halvdelen af borgerne foretrækker at dyrke motion og idræt på et sted, der hører til i det lokalsamfund, hvor de bor, og at der er kort afstand til stedet.

⁸ I spørgsmålet til om facilitetsbrug til borgere, er der ikke distanceret mellem store og små haller. Der er således spurgt til, om de benytter en 'idrætshal'?

⁹ Børn og unges anvendelse af de forskellige store haller er ikke blevet undersøgt.

Nogle af de fordele, som de store haller på anlæggene skulle kunne opfylde – at faciliteten har et højt serviceniveau, at venner og familie også bruger stedet, at der er gode opholdsrum til socialt samvær efter træningen, at der er mulighed for at gå til forskellige kultur-, fritids- og idrætsaktiviteter samme sted, og at der er et godt cafeteria og lignende – tillægges forholdsvis lille betydning af borgerne.

Små haller

Rudersdal Kommune har otte mellemstore idrætslokaler og gymnastiksale på 300-799 m² og i forhold til indbyggertal er det lidt flere end i Region Hovedstaden, men lidt færre end i landet som helhed.

I gennemsnit anvendes de undersøgte små haller af knap 13 udøvere pr. aktivitetsforløb¹⁰. Denne facilitetstype anvendes også i højere grad af mænd og drenge end af kvinder og piger. De små haller anvendes i meget højere grad end de store haller af alle aldersgrupper. De små haller benyttes næsten ikke til boldspil, men er til gengæld meget vigtige for ketsjersport og i lidt mindre grad også for gymnastik og dans.

Til forskel fra de store idrætsanlæg, der typisk omfatter flere faciliteter eller facilitetstyper, vil de små haller i mindre grad kunne opfylde ønsket om at kunne dyrke idræt og motion på forskellige tidspunkter. Hallen vil typisk blive brugt til organiserede aktiviteter og for en del halleres vedkommende, vil de typisk opfylde kravene til relativt få specialiserede idrætsgrene. Hallerne kan således bruges til disse specifikke aktiviteter, eller alternativt til meget brede idræts- og motionsformer, hvor der ikke stilles så store krav til funktionaliteten og facilitetens udformning.

De små haller har en mere decentral placering i kommunen end de store idrætsanlæg. Dvs. at de er mere rettet mod deres nærområder og har i højere grad karakter af at være lokalsamfundets facilitet. To forhold som tillægges stor betydning af borgerne.

Idrætslokaler

Rudersdal Kommune har 24 idrætslokaler og gymnastiksale under 300 m². I forhold til indbyggertal har kommunen en lidt bedre facilitetsdækning på denne facilitetstype end i Region Hovedstaden og hele landet.

Denne facilitetstype benyttes af næsten lige så mange foreninger og institutioner, som idrætshallen gør, men for nogle af brugerne har den ikke helt samme afgørende betydning, som idrætshallen har.

Flere gymnastiksale eller lignende idrætslokaler efterspørges af hver fjerde af foreningerne og institutionerne. En forholdsvis stor gruppe af foreningerne og institutionerne tilslutter sig synspunktet, at der er behov for flere mindre og lokale faciliteter, der kan bruges til forskellige aktiviteter og formål.

¹⁰ Af kommunens otte store haller indgår fem i kapacitetsundersøgelsen. Det er på baggrund af registreringer i disse haller, beskrivelse og analyser er foretaget.

I gennemsnit anvendes de undersøgte små idrætslokaler af godt 12 udøvere pr. aktivitetsforløb¹¹. Til forskel fra de store og små idrætshaller anvendes denne facilitetstype i meget højere grad af piger og kvinder end af mænd og drenge, og det er især midaldrende og ældre borgere, der benytter denne facilitetstype (uden for skoletiden). Idrætslokalerne er faciliteter for gymnastik, dans mv., hvilket de næsten udelukkende anvendes til uden for skoletiden.

13 pct. af borgerne benytter en gymnastiksal eller et mindre idrætslokale til idræt eller motion, og en tilsvarende andel svarer, at de foretrækker at dyrke idræt i denne facilitetstype. Dvs. lige så mange, som foretrækker at dyrke idræt i en idrætshal.

Disse små idrætslokaler vil i høj grad opfylde ønsket om at kunne dyrke idræt og motion tæt på boligen og i lokalsamfundet, men de er ikke optimale for mange specialiserede idræts- og sportsformer. Til gengæld er faciliteten meget anvendelig til mange motionsformer, som især kvinder dyrker. Der tænkes her på diverse bevægelsesaktiviteter, gymnastik, motion mv. til musik.

Da disse idrætslokaler som regel er en del af en lokal skole, vil det typisk opleves som et trygt sted at komme. Til gengæld vil det typisk være et lokale, som bruges til organiserede aktiviteter. Dvs. der vil ikke være så mange muligheder for at benytte stedet på forskellige tidspunkter i løbet ugen, som passer den enkelte medmindre foreningen f.eks. har aktiviteter og hold, som medlemmerne kan skifte mellem fra uge til uge.

Svømmefaciliteter

Rudersdal Kommune har fem svømmehaller med minimum 25 meter bassin. I forhold til indbyggertal har kommunen en meget fin dækning af svømmehaller, som er dobbelt så god som i landet som helhed.

Svømmehallerne bruges også af forholdsvis mange 'brugere' (foreninger og institutioner), men det er kun hver tredje af disse brugere, der nævner denne facilitetstype som den vigtigste.

I gennemsnit anvendes svømmefaciliteter af 17 aktive pr. aktivitetsforløb. Denne facilitetstype anvendes også i højere grad af piger og kvinder end af mænd og drenge, og benyttelsen deraf er jævnt fordelt på børn, midaldrende og ældre.

Borgerundersøgelsen viser, at svømmehaller især bruges af de voksne borgere, som bor i det lokalområde, svømmehallen er beliggende, idet der er ret stor forskel på brugerne af de enkelte svømmehaller ud fra bopæl (delanalyse 7). 67 pct. af brugerne i Birkerød Svømmehal har bopæl i Birkerød og Bistrup, mens 17 pct. bor i Holte og Søllerød og 16 pct. i Skodsborg, Vedbæk og Nærum.

¹¹ Af kommunens 24 idrætslokaler indgår kun tre i kapacitetsundersøgelsen. Det er på baggrund af registreringer i disse haller, beskrivelse og analyser er foretaget.

Tabel 3: Borgerne i svømmehallerne kommer primært fra lokalområdet.

Pct.	Birkerød og Bistrup	Holte og Søllerød	Skodsborg, Vedbæk og Nærum	n=172
Birkerød Svømmehaller	67	17	16	79
Rundforbi Svømmehal	6	38	56	77
Trørøds skolens Svømmehal	0	40	60	10
Skovlyskolens Svømmehal	0	100	0	6

Andel af brugere i de enkelte faciliteter fordelt på lokaleområder. Kilde: CISC, 2012a.

Omvendt er borgere med bopæl i Skodsborg, Vedbæk og Nærum, den typiske bruger i svømmehallen på Rundforbi, mens Skovlyskolens svømmehal kun bruges af borgere med bopæl i Holte og Søllerød (tabel 3)¹².

Specialidrætsanlæg

Hvad angår de udendørs anlæg, er facilitetsdækningen i kommunen dårligere end i landet som helhed (dvs. målt via forholdstal – se delanalyse 6), hvad angår:

- Græsboldbaner (11-mands). Dog har kommunen en meget bedre facilitetsdækning på udendørs kunstgræsbaner og 'andre udendørs boldbaner'.
- Petanque og bocciabaner
- Ro-, kano og kajakanlæg
- Skydeanlæg
- Atletikstadions. Det skal dog bemærkes, at kommunen har to atletikstadions, hvor såvel løbebaner som springbaner er belagt med kunststof, hvilket meget få kommuner af samme størrelse har.

Til gengæld er Rudersdal Kommune bedre dækket ind i sammenligning med landet som helhed og Region Hovedstaden i forhold til:

- Tennisbaner
- Badmintonbaner (typisk i små eller store haller)
- Squashbaner
- Beachvolleybaner (flere end i Region Hovedstaden men forholdsvis færre end i landet som helhed)
- Golfanlæg
- Ridebaneanlæg (dog næsten på samme niveau som i landet som helhed)
- Rulleskøjtebaner, speedskatebaner mv.
- Skaterbaner

Specialanlæg er den tredje mest benyttede facilitetstype blandt foreninger og institutioner, og for disse foreninger og institutioner er det faciliteter af stor betydning (der findes ikke et alternativ).

¹² Antallet af borgere der benytter henholdsvis Trørøds skolen og Skovlyskolens svømmehal er lavt og resultaterne skal derfor behandles varsomt.

Det er især denne facilitetstype, som foreninger og institutioner synes, at der er behov for. Knap halvdelen af foreningerne og institutionerne tilslutter sig således synspunktet, at der er behov for flere specialiserede anlæg og faciliteter, som opfylder moderne krav i den pågældende aktivitet.

De specialfaciliteter, som foreninger og institutioner især synes mangler i forhold til deres behov er boldbaner og tennisbaner.

De mest benyttede af disse specialanlæg i den voksne befolkning er tennis- og squashanlæg (9 pct.) og stadions og boldbaner (8 pct.) De resterende specialanlæg benyttes af færre end 2 pct. af de voksne.

Nogle specialanlæg – bl.a. fodboldbaner og tennisbaner – findes over hele kommunen med kort afstand for de fleste. Men mange andre specialanlæg findes kun et eller få steder i kommunen, hvilket betyder større afstand.

Specialanlæggenes store fordel er, som udtrykket siger, at de er indrettet til en helt specifik idræts- og motionsaktivitet, som de almindelige haller og faciliteter har svært ved at tilgodese. De opfylder altså det store ønske blandt to ud af tre af de idrætsaktive, at faciliteten er indrettet efter den aktivitet, som de foretrækker at dyrke.

Mange specialfaciliteter vil typisk ikke have samme service, som store idrætsanlæg kan give, og nogle steder vil stedet måske heller ikke opleves lige så trygge.

Motionscentre

Dækningen af motionscentre i Rudersdal Kommune er forholdsvis god og på næsten samme niveau, som i Region Hovedstaden og landet som helhed (delanalyse 6).

Motionscentre er den tredje mest benyttede facilitet blandt de voksne til idræt og motion efter 'naturen' og 'på veje, gader, fortove og lignende'. 30 pct. af borgerne benytter et motionsrum eller fitnesscenter, og en lige så stor andel svarer, at det er et af de foretrukne steder til idræt og motion. Der er dermed næsten dobbelt så mange borgere, som benytter denne facilitet sammenlignet med andelen, der benytter en idrætshal.

På samme måde som tilfældet med de store haller på idrætsanlæggene og svømmefaciliteter, hænger benyttelsen af de forskellige motionscentre sammen med folks bopæl. De to kommercielle motionscentre i Birkerød (Fitness World og fitness dk) bruges primært af voksne borgere med bopæl i Birkerød og Bistrup, mens størstedelen af brugerne i Impuls Motionscenter i Holte bor i Holte og Søllerød (se tabel 4).

Tabel 4: De voksne bruger motionscentre tæt på hjemmet.

Pct.	Birkerød og Bistrup	Holte og Søllerød	Skodsborg, Vedbæk og Nærum	n=205
Fitness World (Birkerød)	73	17	10	30
Impuls Motionscenter (Holte)	6	61	33	72
fitness dk (Birkerød Idrætscenter)	75	15	10	79
Skodsborg Fitness	0	25	75	24

Andel af brugere i de enkelte faciliteter fordelt på lokaleområder. Kilde: CISC, 2012a.

På samme måde gælder det brugerne af Skodsborg Fitness, som primært er voksne fra Skodsborg, Nærum og Vedbæk.

Meget få af de organiserede brugere – foreninger eller institutioner – benytter motionscenter, og for ingen af dem er det en helt afgørende facilitet. Men selvom det er en facilitetstype, som ganske få foreninger og institutioner benytter, så synes en stor gruppe af dem, at de mangler et motionsrum eller fitnesslokale. Det ønsker lige så mange, som antallet der ønsker en boldbane, og antallet der ønsker et klublokale.

Motionsrum og fitnesscentre kan i særlig grad opfylde det højt prioriterede ønske om at kunne træne/motionere, når man selv ønsker det. Og de opfylder givetvis også ønsket om, at faciliteten er indrettet efter den aktivitet, man foretrækker at dyrke. Vi ved, at fitnessdyrkere er kræsne, hvad angår udstyr, rengøring og faciliteter.

Selvom dækningen af motionscentre ikke er væsentligt dårligere i Rudersdal Kommune sammenlignet med Region Hovedstaden eller på landsplan, er det ikke ensbetydende med, at der ikke er mangel på eller efterspørgsel efter flere centre eller mindre rum, hvor man kan træne forskellige fitnessformer, især på lokalt niveau. Fitness er en stor aktivitet blandt de voksne i Rudersdal, og væsentligt flere bruger motionscentre sammenlignet med f.eks. store haller.

De store haller er dog væsentligt mere udbredt i kommunen, og borgerne har typisk forholdsvis længere til et motionscenter sammenlignet med store haller. Forholdsvis mange borgere har dermed relativt langt til deres foretrukne idrætsfacilitet (motionscentret), og få har mulighed for at dyrke fitness tæt på hjemmet, som ellers er et af de parametre, borgerne tillægger speciel stor betydning.

Klublokaler

I sammenligning med landet som helhed har kommunen forholdsvis få klublokaler til idrætsforeninger.

Forholdsvis få af foreningerne og institutionerne nævner klublokale som en af de vigtigste faciliteter. Alligevel er det en af de facilitetstyper, som forholdsvis mange foreninger synes mangler for at kunne opfylde foreningens behov.

Blandt de voksne idræts- og motionsaktive tillægges det dog forholdsvis lille betydning, om der er et opholdsrum eller et klublokale til socialt samvær før og efter træningen.

Naturen

Rudersdal Kommune har mange skove, flere søer og vandløb og mod øst adgang til havet. I de meste af kommunen er der kort afstand til skov eller vand, som kan benyttes til idræt eller motion. I sammenligning med såvel Region Hovedstaden som landet som helhed har kommunen forholdsvis få lejrpladser og andre friluftsanlæg. Til gengæld findes der forholdsvis betydeligt flere hytter til friluftsliv. Endelig har kommunen lagt en stor indsats i at etablere og udvikle en særlig motionsrute i form af RudersdalRuten.

Forholdsvis mange foreninger og institutioner bruger bl.a. naturen til træning og motion, men den har slet ikke samme afgørende betydning for dem, som de egentlige idrætsfaciliteter har. Forholdsvis mange foreninger og institutioner (34 pct.) tilslutter sig synspunktet, at der er behov for flere udendørs faciliteter til udendørs motion og friluftsliv (delanalyse 8).

Det er dog først og fremmest til selvorganiseret idræt og motion, at naturen spiller en stor rolle. Naturen er den mest benyttede 'facilitet' til idræt og motion blandt de voksne. 71 pct. af alle, der besvarede spørgeskemaundersøgelsen (delanalyse 7), svarer, at de bl.a. bruger naturen, når de dyrker idræt eller motion. De mest benyttede naturområder er skovene og områderne langs søer og vandløb. En næsten lige så stor andel svarer, at de foretrækker at dyrke motion, idræt eller sport i naturen, 11 pct. svarer 'byens parker og grønne områder', 8 pct. angiver vandet som foretrukne motionssted, og 8 pct. svarer, at stranden er det foretrukne sted. RudersdalRuten – hele ruten eller dele deraf – benyttes af næsten hver femte borger i Rudersdal Kommune.

Delanalyse 8 viser, at de forskellige naturområder især benyttes af borgere, der bor tæt på området. Nærhed til området spiller altså en stor rolle. Borgerne i Birkerød og Bistrup er det primære brugere af områder i Birkerød og Bistrup (Bistrup Hegn, Eskemose Skov, Vaserne og Stierne ved Sjælsø), mens de voksne i Holte og Søllesød på samme vis bruger de nærliggende naturområder (Geels Skov, Kirkeskov, Søllerød Sø, Vejlsø og Næsseskoven) (se tabel 5).

Tabel 5: De voksne er aktive i de naturområder, der findes uden for hoveddøren.

Pct. (antal) Beliggenhed/område		Birkerød og Bistrup	Holte og Søllerød	Skodsborg, Vedbæk og Nærum	n=1.379
Birkerød og Bistrup	Bistrup Hegn	92	6	2	101
	Eskemose Skov	98	1	1	85
	Vaserne	59	34	7	170
	Stjerne ved Sjælsø	85	6	9	95
Holte og Sølle- rød	Geels Skov	18	57	25	188
	Kirkeskov	7	70	23	107
	Søllerød Sø	0	83	17	69
	Vejlesø	16	76	8	64
	Næsseskoven	8	73	19	52
Skodsborg, Ved- bæk og Nærum	Jægersborg Hegn	6	25	69	143
	Trørød Skov	3	20	76	118
	Øresund/Nivå Bugt	18	29	54	56
	Folehaven/ Sand- bjerg Østerskov	12	14	74	43
Birkerød og Bistrup/Holte og Søllerød	Furesøen	25	61	14	88

Andel af brugere i de enkelte faciliteter fordelt på lokaleområder. Kilde: CISC, 2012a.

RudersdalRuten snor sig igennem alle tre lokaleområder, som denne analyse skelner imellem, og undersøgelsen viser da også, at ruten benyttes stort set lige meget af borgere bosiddende i de tre områder.

Naturen som 'idræts- og motionsfacilitet' opfylder i Rudersdal Kommune nogle af de forhold, som borgerne især tillægger betydning, når de vælger, hvor de vil dyrke idræt eller motionere. For det første kan man dyrke motion, når det passer en. For det andet kan det ske i lokalsamfundet forholdsvis tæt på, hvor man bor.

Er der behov for nye faciliteter?

Den ovenstående gennemgang er interessant ikke mindst, når viden om den aktuelle facilitetsdækning og brug inddrages. Delanalyse 6 viser – som også gennemgået ovenfor - at Rudersdal Kommune har en forholdsvis god facilitetsdækning i sammenligning med landsplan på visse områder, mens dækningen på andre områder er dårligere.

To af de områder, kommunen er specielt godt dækket ind på, er i forhold til antallet af udendørs tennisbaner og svømmebassiner (25 meter) pr. borger. I forhold til landsgennemsnittet er der en del færre borgere pr. udendørs tennisbane og svømmebassin i Rudersdal Kommune. Det omvendte gælder i forhold til store haller og græsbaner til fodbold, hvor der er flere borgere pr. facilitet i Rudersdal Kommune sammenlignet med landsplan (delanalyse 6).

Antal faciliteter pr. borger angiver dog ikke direkte, om der er tilstrækkeligt med faciliteter eller ej. Der er nødvendigt også at medregne de lokale forhold. Inden for tennis er det f.eks. nødvendigt at tage højde for, at der er relativt flere tennisaktive i Rudersdal Kommune end på landsplan (delanalyse 1, 2 og 7). Det skaber en særlig efterspørgsel efter tennisbaner i kommunen – hvilket bl.a. viser sig i forhold til en vis efterspørgsel efter indendørsbaner.

Selvom der kun er lidt flere børn og voksne, der svømmer i Rudersdal Kommune sammenlignet med landsplan (delanalyse 1 og 7), betyder det heller ikke nødvendigvis, at Rudersdal-borgerne oplever specielt gode forhold for at dyrke svømning. På landsplan er der generelt mange borgere pr. svømmehal, og desuden er der ret stor mobilitet på området, da ikke alle kommuner har svømmefaciliteter. Dvs. at borgere og brugere fra andre kommuner uden svømmefaciliteter (f.eks. Fredensborg Kommune) er med til at lægge pres på faciliteterne i Rudersdal Kommune. Sådanne forhold er værd at have med, når man vurderer facilitetsdækningen.

Et andet aspekt som også skal medtages i vurderingen vedrører, om der findes beslægtede faciliteter, som kan gøre det ud for en underrepræsentation på et område. De få græsbaner i kommunen modsvares f.eks. af en noget bedre belægning af kunststofbaner til fodbold, mens der på samme vis kompenseres for færre store haller ved at have en del flere gymnastiksale og mindre idrætslokaler (under 300 m²) end på landsplan.

De fleste (69 pct.) af de organiserede brugere som foreninger, aftenskoler og folkeskoler/gymnasier angiver, at de eksisterende faciliteter i kommunen opfylder deres behov for at kunne udføre aktiviteterne på tilfredsstillende vis (delanalyse 8). Trods dette svarer forholdsvis mange af brugerne, at der er behov for flere. Det er især 'idrætshal' (35 pct.), 'andre anlæg og faciliteter' (29 pct.) og gymnastiksale/andet idrætslokale' (23 pct.) brugerne efterspørger.

Med baggrund i de samlede analysearbejde er det dog ikke Idan/CISC's opfattelse, at der er specifikke faciliteter som sådan, der mangler i bemærkelsesværdig grad i kommunen i forhold til fremme af den brede idrætsdeltagelse. Kommunen har et bredt repertoire af faciliteter, men dermed ikke sagt, at der ikke kan være behov for at udbygge eller udvikle den eksisterende facilitetspark eller opføre anlæg til særlige brugergrupper. Sådanne beslutninger kræver dog først og fremmest indsigt i de helt specifikke lokale forhold, som sammenholdt med analyserne i denne undersøgelse kan skabe baggrund for eventuelle anlægsmæssige beslutninger. Til slut i dette notat beskrives to scenarier, som diskussionen af det fremtidige facilitetsbehov, kan tage udgangspunkt i.

Vurdering af den aktuelle kapacitetsudnyttelse

Den ovenstående konklusion om ikke at pege på et direkte behov for at tilføje nye faciliteter til de eksisterende skyldes ikke mindst, at kapacitetsudnyttelsen (delanalyse 10) viser, at der bredt set findes en del lokaletid, der ikke udnyttes af brugere og ej heller er disponeret til brugere (dvs. tider der slet ikke er anvist). Inden man bygger nyt, er det med andre ord værd at overveje, om man kan udnytte den eksisterende kapacitet bedre og ad den vej få passet flere aktiviteter ind.

Kapacitetsanalysen er foretaget i to uger¹³ i efteråret 2012 i 23 indendørsfaciliteter i Rudersdal Kommune på hverdage¹⁴. Udvælgelsen af faciliteter er sket i samråd mellem Idan/CISC og Rudersdal Kommune med det formål at udvælge faciliteter, som repræsenterer kommunens faciliteter samlet set. Desuden er ugerne 44 og 46 valgt, fordi disse uger er vurderet til at være blandt de uger, hvor udnyttelsen er på sit højeste. På den måde undervurderer – snarere end overvurderer – undersøgelsen andelen af fri kapacitet i lokalerne.

Figur 1 nedenfor viser hovedresultaterne i en enkel form. De mere detaljerede analyser er indeholdt i delanalyse 10. De bedst udnyttede lokaler i kommunen er også de største. I løbet af dagen mellem kl. 8-16 er der aktivitet i de fem undersøgte store haller (800 m² eller derover) i 57 pct. af tiden.

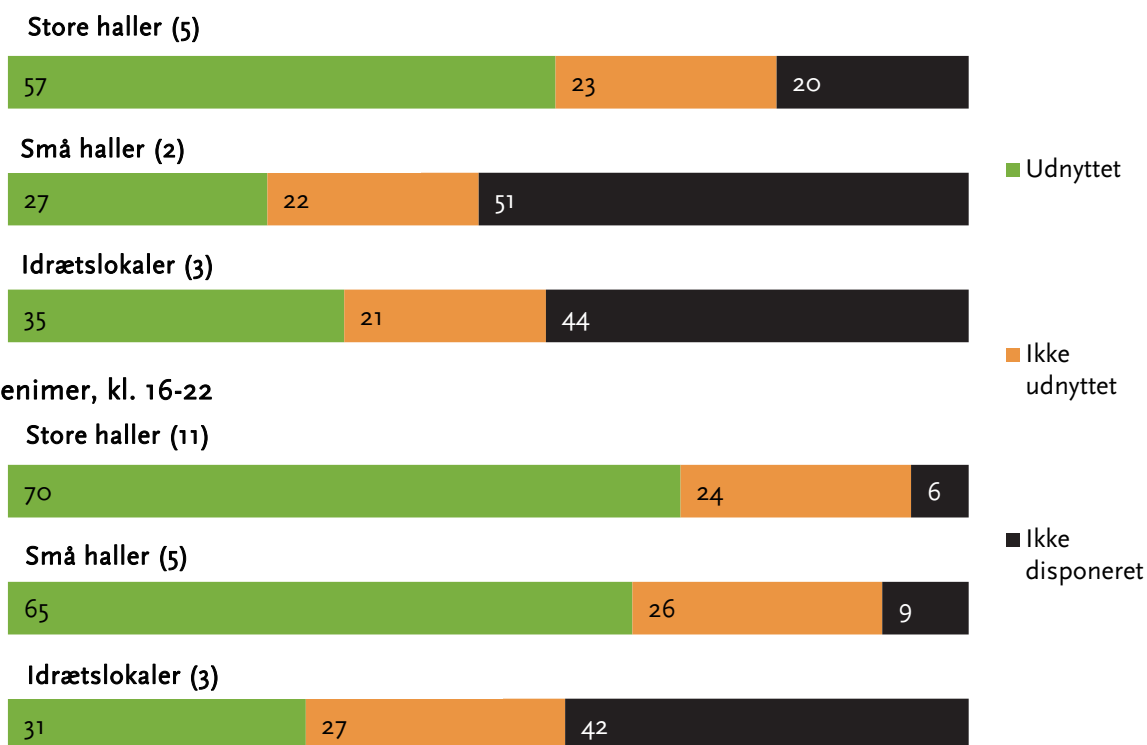
Når ikke al tiden er i brug til aktivitet, skyldes det delvist, at foreninger, folkeskoler, gymnasier og andre brugere ikke møder frem til de tider, de har fået anvist/har lejet. 23 pct. af tiden i løbet af dagen er ikke udnyttet pga. manglende udnyttelse af anviste tider. De resterende 20 pct. bliver ikke udnyttet, fordi tiderne er ledige og altså slet ikke anvist til brugere (se figur 1). Hverken foreninger, aftenskoler, folkeskoler, gymnasier eller andre har altså gjort krav på tiderne, og derfor har der heller ikke været aktivitet.

¹³ Et væsentligt spørgsmål i forbindelse med undersøgelsen er, hvor mange uger registreringen skal foregå i? På den ene side hviler hensynet til, at et stort antal uger vil kunne resultere i en meget stor arbejdsmængde og være omkostningsfuldt for lokale registrarer, og på den anden side er der hensynet til, at jo flere uger der registreres i, jo mere præcist må registreringen kunne sige noget om et reelt gennemsnitligt aktivitetsniveau i faciliteten. Disse hensyn fører samlet set til, at det anbefales at foretage registrering i to uger med en eller ugers mellemrum. I udvælgelsen har fokus været på at udvælge to uger, hvor belastningen i de udvalgte lokaler har været på sit højeste eller tæt ved. I samråd med Rudersdal Kommune er uge 44 og 46 valgt.

¹⁴ Der kan argumenteres både for og imod i forhold til at medtage registrering af weekender. Argumentet for at registrere hele ugen er, at det vil give et mere detaljeret indblik i, hvad der foregår i faciliteten samlet set. Argumentet for ikke at medtage weekenden er omvendt, at der i weekender kan være store variationer i, hvad der foregår af aktiviteter i faciliteten. F.eks. vil en koncert eller en stor turnering ikke være noget, der finder sted hver weekend, og er man lige 'uheldig' at løbe ind i sådanne arrangementer, vil aktivitetsregistrering på netop de tidspunkter give en kraftig overvurdering af det reelle aktivitetsniveau i idrætsfaciliteterne. På den baggrund er der i samråd med Rudersdal Kommune truffet beslutning om, at registrering af aktiviteterne alene er foretaget i hverdagene for at give et mere reelt billede af det faste aktivitetsniveau i idrætsfaciliteterne i sæsonen.

Figur 1: Der er en del fri tid i de kommunale idrætsfaciliteter.

Dagtimer, kl. 8-16

Antal lokaler i de enkelte analyser er opgivet i parentes. Kilde: Idrættens Analyseinstitut, 2012.

Kapacitetsudnyttelsesundersøgelsen viser desuden, at der er meget ikke udnyttet tid i de mindre lokaler som små haller (300-799 m²) og idrætslokaler (299 m² eller derunder). I løbet af dagen er kun omkring en tredjedel af tiderne i disse lokaletyper i brug til aktivitet.

Forskellene skyldes bl.a., at visse store haller i løbet af dagen er lejet ud til folkeskoler/gymnasier, som bruger hallerne til undervisning. Det er ikke på samme måde tilfældet i de mindre lokaler, som i stedet primært bruges af foreninger med aktiviteter for ældre (delanalyse 9). En ret stor del af tiderne i de små haller og idrætslokaler i løbet af dagen er desuden ikke anvist/ledig (dvs. ikke disponeret) (henholdsvis 51 pct. og 44 pct.), hvilket indikerer, at efterspørgslen efter tider i løbet af dagen ikke er stor (se figur 1). Alternativt at foreninger, borgere og andre ikke er klar over, at der mulighed for at få anvist tid i lokalerne.

Udnyttelsen af specielt de store og små haller er bedre i aftentimerne kl. 16-22. Efter kl. 16 rykker foreningerne ind i faciliteterne, og især i tidsrummet kl. 16-19 er der stor aktivitet i de store og små haller. I løbet af disse tre timer er udnyttelsen i størstedelen af de undersøgte haller på over 90 pct. Her udnyttes kapaciteten generelt godt.

I disse timer huser mange af de store haller aktiviteter for børn og unge, og der er her tale om det, man kan kalde primetime (delanalyse 9). Dels fordi lokaleanvisningen ifølge folkeoplysningsloven skal prioritere børn og unge. Dels fordi det er i dette tidsrum, flest foreninger ønsker tider. Så selv-

om der samlet set er meget fri tid i de kommunale faciliteter, er det ikke nødvendigvis den opfattelse, der gør sig gældende på de enkelte faciliteter eller blandt kommunens foreninger og borgere. I tidsrummet, hvor børn og unge er aktive i fritiden, er spidsbelastningen stor, og analysen peger på, at der er behov for at se nærmere på, hvordan man kan få plads til flere aktiviteter for børn og unge i tidsrummet. I andre tidsrum er der gode muligheder for at passe flere aktiviteter ind end i dag.

Anbefalinger og perspektiver

Rudersdal Kommune har i forbindelse med undersøgelsen ønsket Idan/CISC's vurderinger af fremtidige konkrete anlægsbehov og muligheder for strukturforbedringer på idrætsområdet. Desuden har kommunen ønsket konkrete forslag til metoder for at styrke og stimulere anvendelsen af eksisterende faciliteter og udeområder.

Et udgangspunkt for fremtiden

Formålet med undersøgelsens anbefalinger og perspektivering er at fungere som inspiration til udvikling og nytænkning i foreningslivet samt i forhold til drift og ledelse på idrætsområdet. Det er i den forbindelse vigtigt at nævne, at anbefalinger og perspektiver i sidste ende skal udmøntes med hensyntagen til lokale forhold i Rudersdal Kommune og derfor også skal vedtages med afsæt i borgernes ønsker og det politiske niveau i kommunen.

Notatet og de to delrapporter skaber et solidt grundlag for de fremtidige beslutninger i kommunen og skal således læses og betragtes i et sådant lys. De endelige svar på de kommunale udfordringer og visioner med idrætten i fremtiden kan være mange og må i sidste ende bero på lokale muligheder, ønsker og kompetencer.

Det er i den forbindelse væsentligt at pointere, at kommunen på visse områder er i gang med tiltag, som i større eller mindre grad imødekommer/efterlever anbefalingerne. Rudersdal Kommunes idrætspolitik (Rudersdal Kommune, 2012d), samt notat om nye/andre anvendelsesformer på idrætsanlæggene (Rudersdal Kommune, 2012k) giver en god oversigt over de fleste tiltag og kan med fordele læses i tillæg til anbefalinger og perspektivering.

Fire indsatsområder

Anbefalingerne er struktureret ud fra de indsatsområder – herunder bevarelse og fornyelse – som undersøgelsesarbejdet samlet peger på som vigtige for kommunen at tage udgangspunkt i (se side 11). De fire indsatsområder er:

- **Børn, unge og folkeoplysning**
- **Nye brugergrupper**
- **Kapacitetsudnyttelse**
- **Udearealer**

Kapacitetsudnyttelse indgår på sin vis også stærkt i de to første indsatsområder, idet bedre kapacitetsudnyttelse er medtænkt i flere af anbefalingerne om 'Børn, unge og folkeoplysning' og 'Nye brugergrupper' – for sammenhængens skyldes behandles anbefalinger om kapacitetsudnyttelse under de to områder. På den måde indikerer opbygningen af anbefalingerne, at kapacitetsudnyttel-

se er et nøgleområde for kommunen at arbejde med i fremtiden. Bedre kapacitetsudnyttelse vil gøre det muligt at efterleve hovedparten af undersøgelsesarbejdets anbefalinger.

Det er vigtigt at nævne, at anbefalinger i forbindelse med kapacitetsudnyttelse er baseret på delanalyse 9 og 10, som er foretaget i udvalgte indendørs lokaler og faciliteter i kommunen. Når der i anbefalingerne peges på forbedringspotentialer, gøres det med udgangspunkt i analysen i disse indendørs lokaler, men de fleste af anbefalingerne vil også kunne bruges på andre typer af faciliteter. F.eks. i forhold til boldbaner, atletik- og tennisanlæg. Det kræver selvfølgelig visse tilpasninger, men de overordnede principper i anbefalingerne har bred relevans.

Ud over anbefalingerne inden for de fire indsatsområder peger Afslutningsnotatet på perspektiver i forhold til en eventuel udvidelse/tilpasning af de eksisterende faciliteter i fremtiden. Perspektiveringen skal ses om et indspark til en fremtidig politisk diskussion, som kan være med til at pege på henholdsvis fordele og ulemper ved forskellige scenarier.

Indsatsområde 1: Børn, unge og folkeoplysning

Den første anbefaling handler om kommunernes hovedopgave og -fokus på idrætsområdet: det folkeoplysende arbejde for børn og unge. Selvom der er tale om, at Rudersdal Kommune langt hen ad vejen skal fortsætte i det nuværende spor og naturligvis leve op til folkeoplysningsloven, er der områder, som kan optimeres.

Øget fokus på tidrummet mellem kl. 16 og 19

Delanalyse 10 viser, at børn og unge i tråd med folkeoplysningsloven er de primære brugere af de kommunale idrætsfaciliteter. Især i primetime kl. 16-19, hvor det passer bedst ind i de yngste børns og unges hverdag at være idrætsaktive i fritiden, er børn og unge prioriteret. De mange aktive børn og unge i dette tidsrum skaber et særligt pres på faciliteternes kapacitet, og som nævnt er udnyttelsen af f.eks. de store haller i disse tidsrum høj. Oplevelsen lokalt er formentlig, at der mangler kapacitet og ledige tider til aktiviteter for børn og unge.

Det er Idan/CISC's vurdering, at der inden for den eksisterende kapacitet kan foretages en række initiativer, som kan bidrage til at udnytte lokalerne bedre og i sidste ende skabe plads til flere aktiviteter for børn og unge, end tilfældet er i dag.

Fordel tider til andre brugere i andre tidsrum/mindre efterspurgte lokaler

Det store pres på lokaler til børn og unge mellem kl. 16 og 19 skyldes, at børns og unges hverdag passer godt til aktiviteter i netop disse tidsrum. Især yngre børn og deres familier har svært ved at få hverdagen til at fungere, hvis idrætsaktiviteten slutter senere end kl. 19 på hverdage.

Dette forhold tager kommunen højde for, men spørgsmålet er, om prioriteringen kan blive endnu skarpere? Tidsrummet mellem kl. 16 og 19 er specielt, og man bør være opmærksom på, at det primært er de yngste brugere, som får adgang til lokalerne i dette tidsrum, specielt til de mest efterspurgte lokaler – f.eks. lokaler på de tre store kommunale idrætsanlæg.

- **Specielt fokus på de yngste børn:** Folkeoplysningsloven har en bred forståelse af børn og unge, idet børn og unge er defineret som personer under 25 år. Der er stor forskel på, hvornår henholdsvis børn mellem 7 og 10 år og unge mellem 20 og 25 år kan dyrke idræt. Der er derfor fornuftigt at skelne mellem forskellige aldersgrupper inden for kategorien af børn og unge. Det er naturligvis et politisk spørgsmål, men ud fra de forskellige aldersgruppers mulighed for at være aktive synes overgangen til teenageårene at være et rimeligt skel. Fra kommunalt hold kan man bestemme, at tidsrummene mellem kl. 16 og 19 især skal være forbeholdt børn under 13 år.
- **Gør andre tidspunkter mere interessant for andre brugere:** En anden måde at skabe mere plads til børn under f.eks. 13 år i de centrale lokaler mellem kl. 16 og 19 kunne opnås ved at gøre andre senere tidsrum (f.eks. mellem kl. 19 og 23) specielt fordelagtige at bruge for f.eks. unge mellem 13 og 25 år. Man kunne give foreninger med aktiviteter for disse aldersgrupper i de senere tidsrum en fordel i forbindelse med anvisningen af tider generelt.

På den måde kan der skabes incitament til, at foreningerne planlægger aktiviteter for andre aldersgrupper i de mindre efterspurgte lokaler eller tidsrum efter kl. 19.

Strammere kommunal styring for at sikre mange aktive børn

I forlængelse af ovenstående er det værd at overveje, om aktiviteter for børn under 13 år i tidsrummet kl. 16-19 skal underlægges en strammere styring fra kommunens side med et mål om, at skabe plads til flere aktiviteter samlet set. Det kan tænkes i en række forskellige tiltag efter behov:

- **Kortere aktivitetsforløb:** For det første behøver aktivitetsforløb for børn og unge ikke at have samme længde, som tilfældet er for ældre. Som det er nu, er det op til de enkelte foreninger, som får anvist tid, selv at beslutte, hvor lang tid de forskellige aktiviteter skal vare. Typisk fordeler foreningerne tider af halvanden til to timers varighed internt, hvorved der er plads til at ét eller to hold kan træne mellem kl. 16 og 19. For at give flere børn mulighed for at være aktive i tidsrummet mellem kl. 16 og 19, kunne man efter behov fastsætte, at (indendørs) forløb i tidsrummet som hovedregel maksimalt må vare én time (eller 55 minutter). Det vil give plads til, at flere børn kan nå at være aktive, og så længe der er tale om de yngste under 13 år, vil det formentligt ikke gå ud over aktivitetens kvalitet og intensitet.
- **Antal aktive pr. aktivitetsforløb:** For det andet kan man overveje, om der skal stilles krav om et vist antal aktive pr. aktivitetsforløb kl. 16-19. Igen for at øge muligheden for at så mange børn som muligt kan være aktive. Man skal selvfølgelig overveje nøje, hvorledes en sådan model skrues sammen, og det er derfor nærliggende at kigge på eksempler fra andre kommuner.

Fredericia Kommune har eksempelvis opstillet retningslinjer for, hvor mange aktive der skal være blandt henholdsvis børn og unge/voksne på tværs af idrætsaktiviteter for at udløse en haltime. I Fredericia Kommune anviser man således tider efter det forventede antal aktive, og for at få en tid til badminton for børn skal foreningen have en forventning om 14 aktive pr. gang. Inden for fodbold er opdelingen endnu mere detaljeret og her skelnes desuden mellem de helt unge og lidt ældre børn (Rasmussen, 2012) (se tabel 6).

Tabel 6: Antal deltagere for at udløse en aktivitetstime i Fredericia Kommune.

Antal deltagere for at udløse aktivitetstime	Børn	Unge/voksne
Badminton	14	14
Basketball	16	12
Gymnastik	40	25
Håndbold	14	16
Fodbold	20 (0-8-årige), 16 (8-12-årige)	16

Kilde: Rasmussen, 2012.

Fredericia-modellen er et eksempel på, at det er muligt at skelne mere mellem forskellige brugere i lokaleanvisningen og at stille krav til antallet af udøvere for at få anvist en lokalitet. Modellen tager højde for, at lokalearealerne er de samme uanset udøverne, men at der

er store forskelle på, hvor meget forskellige idrætsaktiviteter fylder, samt hvor meget henholdsvis børn, unge og voksne fylder i lokalerne.

Selvom modellen baserer sig på antal aktive, er det muligt at lægge en kvalitativ vurdering ind over de forskellige idrætsaktiviteter og dermed sikre, at kvaliteten opretholdes. Det afspejler forskellene i antallet af aktive, der skal til for at få en haltid på tværs af aktiviteter.

- **Flere aktiviteter på samme tid:** For det tredje er det i forlængelse af ovenstående også relevant at se på, om der i højere grad kan arrangeres flere sideløbende aktivitetsforløb i samme lokale mellem kl. 16 og 19. Dette punkt har således også afsæt i at udnytte det tilgængelige lokaleareal bedst muligt. Delanalyse 9 viser, at der typisk kun foregår ét aktivitetsforløb ad gangen i et lokale, men at det langt fra er alle aktivitetsforløb, som fylder lokalearealet (eks. hallens gulvareal) fuldt ud. I de store haller bruger 31 pct. af forløbene 60 pct. eller mindre af lokalets gulvareal, mens tallet er 40 pct. i små haller, 26 pct. i idrætslokaler og 16 pct. i svømmefaciliteter. Disse opgørelser er gjort, uden at de enkelte aktivitetsforløb har forholdt sig til andre og dermed været nødsaget til at begrænse sig. Det ville således i en del tilfælde være muligt at få plads til endnu en aktivitet – eksempelvis for de mindste børn, uden at det behøver at påvirke kvaliteten af aktiviteterne negativt. Retningslinjerne herfor skal overvejes og undersøges nærmere, men det er relevant at medtage muligheden som et element sammen med antallet af aktive pr. forløb. F.eks. kunne man tænke i en form for kombination.

Det er klart, at der kan være visse praktiske udfordringer forbundet med at passe endnu en aktivitet ind i samme lokale. F.eks. kan det være svært at kombinere gymnastik/danseaktiviteter samtidigt med, at der trænes og instrueres i håndbold i den anden ende af hallen. En del udfordringer kan formentligt løses med forskellige lettere former for tilpasning af de enkelte lokaler, og det er nok også nødvendigt at vurdere, om der er visse aktiviteter, som egner sig til at afvikles sammen og andre, som ikke gør. Det er således ikke alle aktiviteter, der nødvendigvis kan sættes sammen med andre, og det bør indgå som et væsentligt kriterium i udviklingsarbejdet, at kvaliteten af de enkelte aktivitetsforløb ikke må forringes nævneværdigt.

Selvom de ovennævnte punkter er nævnt i forhold til at gøre plads til flere aktive i tidsrummet mellem kl. 16 og 19, kan anbefalingerne anvendes i et bredere perspektiv. Fredericia-modellen indgår i kommunens generelle lokaleanvisningsregler, og på samme måde kan Rudersdal Kommune lade sig inspirere af de ovennævnte anbefalinger og med enkelte justeringer også gøre dem brugbare i henhold til andre problemstillinger. Det kan f.eks. være i forhold til andre tidsrum, men også i forhold til udendørs faciliteter som boldbaner.

Indsatsområde 2: Nye brugergrupper

Idrætsvaneundersøgelsen blandt voksne borgere i Rudersdal Kommune (delanalyse 7) viser, at hver anden borger (49 pct.) mener, at det i højere grad bør være muligt for den enkelte borger selv at booke en tid i en af kommunens idrætsfaciliteter. Det kan f.eks. handle om at leje en hal eller bane til badminton.

De voksne ønsker altså at kunne være aktive i de kommunale lokaler også på egen hånd og dermed også uden om det organiserede foreningsliv, som pt. sidder på stort set alle tider i lokalerne (delanalyse 9). Skal man være aktiv i de kommunale lokaler (bortset fra svømmefaciliteter), skal man med andre ord oftest være medlem af en forening.

Det behøver ikke nødvendigvis være sådan, og Rudersdal Kommunes idræts- og motionspolitik åbner da også for, at faciliteterne skal kunne bruges af andre end foreninger samt notatet om nye anvendelsesformer (Rudersdal Kommune, 2012d; 2012k). Såvel Idræts- og motionspolitikken som notatet fremhæver således, at der skal arbejdes for fleksibel adgang for selvorganiserede idrætsudøvere. Det kan bl.a. være ved, at faciliteter/anlæg ansætter instruktører, der kan stå for forskellige former for aktiviteter målrettet voksne.

Det indledende arbejde med at åbne faciliteter/anlæg op for selvorganiserede udøvere i kommunen er således i gang.

Nye potentialer, brugere og opgaver

At få nye, voksne brugergrupper ind i og tilknyttet faciliteter og anlæg og evt. foreninger på en mere fleksibel måde er ikke kun en gevinst for de aktive selv. Når forældre selv bliver aktive i faciliteten eller anlægget og ikke bare henter og afleverer deres børn, har de ifølge flere undersøgelser en større tendens til også at engagere sig i forskellige former for frivillighedsopgaver i miljøet. Det gavner med andre ord frivilligheden at få børn og voksne til at dyrke idræt i samme (forenings)miljø. Især foreninger med mange aktiviteter for børn og unge har sammenlignet med foreninger med mange aktive voksne en mindre frivillighedsbase at rekruttere fra.

I arbejdet med nye brugergrupper bør man ikke kun tænke på de travle forældre, men også på inaktive grupper. Mens travle forældre ofte vil være aktiv uanset, handler det for de inaktive om at komme i gang med motionsaktiviteter eller lignende. Det er ikke en nem opgave, og i visse tilfælde vil det kræve en speciel indsats i forhold til instruktører, markedsføring eller udbud af aktiviteter med 'en lav adgangsbarriere' at tiltrække og motivere idrætsuante grupper til idræt.

For personalet på de enkelte anlæg kan sådanne prioriteringer være udtryk for en omvæltning i forhold til deres nuværende rolle, og eksisterende opgaver kan blive suppleret med nye. Det kræver tid og en målrettet indsats fra kommunens side.

Det er væsentligt at huske på de ovenstående forhold i arbejdet med at åbne faciliteterne mere. De overordnede elementer skal medtages i diskussionen af de mere specifikke anbefalinger, som på

forskelligvis giver bud på, hvorledes nye brugergrupper kan inkluderes mere i de kommunale faciliteter.

Mere tilgængelige faciliteter og anlæg

Mange faciliteter og anlæg i kommunen er frit tilgængelige for borgere, der ønsker at benytte dem til forskellige aktiviteter. Det gælder dog først og fremmest udendørs faciliteter som atletikstadions, boldbaner, naturfaciliteter og RudersdalRuten.

Omvendt er det de færreste indendørs faciliteter, der på samme måde er åbne for borgere. Kapacitetsanalysen viser (delanalyse 9), at der ikke finder 'spontant opstået leg eller aktivitet' sted i nogen af de 23 undersøgte lokaler. Det betyder, at brugerne af faciliteterne alene er organiserede brugere. En måde at få andre brugere ind er ved at åbne faciliteterne i de tidsrum, de ikke er anvist til bruge.

I løbet af de seneste to årtier har mange kommuner opført idrætsfaciliteter, der i princippet er tilgængelige for alle, uden at man på forhånd skal booke eller få anvist en tid fra kommunen. Det gælder f.eks. skater- og parkouranlæg, udendørs motionsredskaber (f.eks. træningspavillioner), havnebassiner, boldbure og idrætslegepladser, men også deciderede idrætshaller, som det er tilfældet for Korsgadehallen og Prismen i Københavns Kommune, som selvorganiserede kan benytte i en stor del af åbningstiden. Samtidig med denne tendens ser man dog også, at mange traditionelle idrætsanlæg afskærmes og lukkes af for personer, der ikke er medlem af de foreninger, der benytter det pågældende anlæg (f.eks. på tennisanlæg).

Det kan overvejes at indføre mere 'frit tilgængelige faciliteter og anlæg' som et princip for alle de faciliteter og anlæg, hvor der ikke er tungtvejende grunde til at ikke at indføre det. Sådanne grunde kan være sikkerhedshensyn, faren for ødelæggelser på anlægget og hensyn til foreningernes interesser.

Grader af 'fri tilgængelighed'

Som kort anført ovenfor, kan der være visse faciliteter/anlæg, som det kan være problematisk at åbne og stille frit tilgængeligt for borgerne. Derfor giver det god mening at overveje og vurdere, hvordan de enkelte faciliteter/anlæg kan åbnes op og dermed arbejde med forskellige grader af fri tilgængelighed:

- **Fri tilgængelighed:** Den mest vidtgående form for tilgængelighed er, at faciliteten er åben for alle borgere på alle tidspunkter og ikke som sådan er forbeholdt bestemte foreninger, aftenskoler, folkeskoler eller institutioner. Disse brugere kan således ikke booke hele faciliteten på en gang, så hvis de skal bruge faciliteten, skal uorganiserede kunne benytte faciliteten samtidigt. Det kan f.eks. være et atletikstadion, en svømme- og bade facilitet eller et skateranlæg.
- **Fri tilgængelighed i visse tidsrum:** En mindre vidtgående form kan have udgangspunkt i, at en facilitet/anlæg kun er frit tilgængeligt på bestemte tidspunkter af døgnet, hvor der er

en form for overvågning af anlægget eller faciliteten. F.eks. i faciliteter i tilknytning til en folkeskole eller anden offentlig institution kunne åbenheden være, så længe der er bemanning i faciliteten. Eller at man ganske enkelt lader en facilitet være åben for alle evt. mod entre på bestemte tidspunkter, som man kender det fra svømmehallerne i Rudersdal Kommune, som har offentlig åbningstid. Den offentlige åbningstid kan – som det er tilfældet i svømmehaller – kombineres med, at foreninger samtidig har aktivitet ved at dele lokalet op.

- **Fri tilgængelighed i ikke bookedede tidsrum:** Den mindst vidtgående form vil være at lade faciliteten være åben for alle i de tidsrum, hvor foreninger og kommunale institutioner ikke benytter faciliteten – dvs. i de tidsrum, hvor der er tid, som ikke er anvist til foreninger. I visse store haller i kommunen er det op mod 20 pct. af tiderne kl. 16-22, der pt. ikke er anvist til brugere, og især i de mindre efterspurgte lokaler vil der være tale om en del tid, som kan sættes 'fri' til f.eks. selvorganiserede udøvere.
- **Nøglekort/nøglebrik:** En mellemform, som sikrer en form for opsyn med, hvem der bruger faciliteterne, men samtidig skaber mere frit tilgængelige faciliteter, kan opnås ved at indføre nøglekort/nøglebrik (eller adgang via mobiltelefon eller lignende) på ellers lukkede faciliteter på f.eks. folkeskoler. Dvs. at adgangen til faciliteter kræver en nøglekort/nøglebrik, som alle kan få ved oplysning af navn og adresse og/eller evt. en vis betaling. Når man således låser sig ind på anlægget, registreres det, hvem brugeren er på det pågældende tidspunkt, og samtidig kan man følge med i, hvor meget det pågældende lokale benyttes. En anden mellemform er onlinebooking, som beskrives mere indgående senere.

Uanset hvilken form, man vælger, bør en åbning af faciliteterne kombineres med bedre information til borgerne om, hvor sådanne åbent tilgængelige faciliteter findes med tydelig synliggørelse på kommunens centrale anlæg, biblioteker og andre steder, borgerne kommer. Kommunikation er beskrevet nærmere i næste afsnit, hvor også onlinebooking er beskrevet. Pointerne derfra kan med fordel inddrages i arbejdet med at skabe mere frit tilgængelige faciliteter.

Etableringen af mere frit tilgængelige faciliteter har som gennemgået ovenfor en række fordele: det er let at få adgang til faciliteterne uden anviste tider, de kan benyttes uden medlemskab af forening, og de forudsætter ikke (dyr) bemanning af faciliteten.

Der er imidlertid også en række potentielle udfordringer, som kommunen bør medtage i overvejelserne. Hvis en facilitet benyttes meget, kan det medføre et stort slid og en diskussion om, hvem der skal betale for øget slitage, idet evt. brugerbetaling vanskeliggøres af den åbne adgang. Skal merudgifterne afholdes af kommunen, brugerne eller foreningerne?

Inden for visse aktiviteter kan mere fleksibel adgang potentielt medføre, at idrætsforeninger mister medlemmer, fordi man kan dyrke aktiviteten uden at skulle betale for at være medlem. Når foreningerne ikke står for aktiviteterne, vil det være sværere at håndhæve, at alle brugere skal passe på anlægget og aflevere det i samme stand, som det var, da det blev taget i anvendelse. Hidtil har den opgave været placeret hos brugerne, som har fået anvist tid (f.eks. foreninger), men hvis uorganise-

rede grupper får mere adgang til faciliteter, mister man muligheden for at stille faste brugere til ansvar ved manglende oprydning eller lignende. Det kan derfor være svært at placere et ansvar, og det kan kræve ekstra arbejdskraft i faciliteten til pasning og oprydning.

Onlinebooking af faciliteter

Rudersdal Kommune benytter i lighed med mange andre kommuner onlinebooking af idræts- og fritidsfaciliteter, men det har primært været foreninger og aftenskoler, der har kunnet benytte sig heraf. Som noget nyt er det gjort muligt at booke forskellige idrætslokaler, mødelokaler og festlokaler via et onlinebookingsystem¹⁵.

Tanken bag et sådan system er, at alle borgere, foreninger, aftenskoler og andre kan booke og betale for en ledig tid på de faciliteter, der indgår i systemet. Dvs. at man på et hvilket som helst tidspunkt kan se, hvilke tider der er ledige, og derpå booke den tid, som passer.

Man kan på kommunalt niveau beslutte, om det skal afsættes en række tidsrum, som er 'øremærket' til fri booking, eller om det blot skal gælde for tider, som er blevet ledige, fordi f.eks. foreninger ikke kommer til at gøre brug af deres anviste tid. Ofte er systemerne på de enkelte anlæg og i kommuner forbundet med procedurer for, hvordan de organiserede brugere, der typisk har fortrinset til faciliteterne, skal melde afbud, hvis faciliteten ikke benyttes. Foreningerne kan eventuelt tilskyndes til at melde afbud ved at indføre regler om en eller anden form for compensation, som de skal yde til faciliteten i kommunen, såfremt de ikke afmelder (se senere afsnit om afmeldingskultur).

Metoder og fordele ved onlinebooking

Der er en række fordele forbundet til onlinebooking, som bl.a. er, at det understøtter det stigende behov blandt især voksne borgere om at kunne dyrke forskellige idrætsaktiviteter på præcis de tidspunkter, der passer ind i deres hverdag (ifølge delanalyse 7 er valgfrihed af tidspunkt det vigtigste parameter, når voksne vælger aktivitet). Det viser sig også ved, at hver anden borger gerne vil have bedre mulighed for at booke tider i de kommunale faciliteter, samt at hele 83 pct. af borgerne er villige til at betale for at bruge de kommunale faciliteter (delanalyse 7).

Onlinebooking kan være med til at skabe mere liv i de enkelte faciliteter ved at skabe mulighed for, at faciliteterne kan blive udnyttet af andre foreninger eller brugere, selvom foreninger eller andre brugere melder afbud til anviste tider. Desuden – og i forlængelse af diskussionen af frit tilgængelige faciliteter – understøtter onlinebooking øget tilgængelighed til faciliteterne, men med en vis kontrol med, hvem der benytter faciliteten. Dermed genereres også statistik om brugere af de forskellige faciliteter, som på sigt kan være med til at danne et vidensgrundlag hos kommunen om faciliteternes anvendelse til brug for den fremtidige optimering af faciliteternes anvendelse og drift. På samme måde kan data også komme i spil inden for en foreningsramme.

¹⁵ <http://idraet.rudersdal.dk/FrontEnd.aspx?id=13776>

Desuden åbner onlinebooking for, at de forskellige faciliteter i højere grad kommer i spil for alle kommunes idrætsaktive borgere og ikke kun borgere, der hører til i nærområdet til den pågældende facilitet (ifølge delanalyse 7 bruger voksne primært de anlæg, der ligger i deres nærområde). Borgere, som bor langt væk fra de enkelte faciliteter, vil ikke komme forbi, medmindre de ved, at der er plads til, at de kan være aktive. Via onlinebooking kan de sikre sig hjemmefra, at de kan få/har bestilt plads i faciliteten. Det er nærliggende at etablere et fælles kommunalt system, så borgere, foreninger og andre kan søge tider på tværs af faciliteter, så frie tider kan findes i alle/en stor del af kommunens lokaler og ikke kun på et anlæg/facilitet.

Onlinebooking kan være en potentiel indtægtskilde for det enkelte anlæg/facilitet. I forbindelse med at anlæg/faciliteter tildeles en rolle i at arrangere aktiviteter, kan det besluttes, at penge fra udlejning skal gå til særlige aktiviteter eller lignende (se senere anbefaling om foreningsdrevne aktiviteter).

Udfordringer og overvejelser ved onlinebooking

Selvom onlinebooking har mange potentialer, er der dog også visse udfordringer, som man skal forholde sig til fra kommunalt hold. Herunder er det væsentligt at huske på, at onlinebooking primært vil være for allerede idrætsaktive, som anført tidligere. Dvs. at onlinebooking primært henvender sig til borgere, der allerede er aktive. Andre udfordringer er:

Onlinebooking er givetvis ikke relevant for alle faciliteter. Det er derimod relevant for visse former for specialfaciliteter som f.eks. tennis- og squashbaner og mere alment anvendelige og multifunktionelle lokaler som f.eks. gymnastiksale og idrætshaller. I overvejelserne om, hvilke faciliteter/anlæg der skal indgå i onlinebooking, handler det om at finde en balance, så der er 'nok' tider at booke i lokaler, samt at det er lokaler, hvor der kan afholdes et væld af forskellige aktiviteter. For mange – og for specialiserede lokaler – kan virke forvirrende og kan muligvis holde den enkelte fra at booke et lokale.

Hvis systemet skal fungere, er det helt afgørende, at der er nok tider borgerne kan booke. Det betyder, at onlinebooking formentlig ikke alene kan baseres på afmelding af tider fra foreningerne, samt at der også er behov for tider, som er placeret i eller omkring primetime. Det vil således kræve, at der afsættes tider i visse lokaler til onlinebooking, samtidig med at de organiserede brugere afbestiller lokaler, som de ikke kommer til at bruge.

Endelig viser erfaringer fra andre kommuner, at det er nødvendigt med en grundig analyse og afklaring af, hvilke personer der skal stå for driften af systemet til onlinebooking. Der er store fordele ved tidligt i processen at inddrage og uddanne disse personer, der lokalt skal sørge for, at ledige tider stilles til rådighed for onlinebooking. Opnås lokal forankring og engagement ikke i tilstrækkelig grad, er der risiko for, at onlinebooking ikke bliver udnyttet i en sådan grad, at det bliver interessant for de potentielle brugere.

Aktiviteter målrettet inaktive

Mange borgere vil have gavn af såvel frit tilgængelige faciliteter/anlæg samt onlinebooking. Omkring halvdelen af de voksne borgere i Rudersdal Kommune mener, det i højere grad bør være muligt at booke tider online (delanalyse 8). Undersøgelsen bygger dog primært på de idrætsaktive, og det er formentligt også denne gruppe henholdsvis frit tilgængelige faciliteter og onlinebooking primært vil henvende sig til. Omvendt vil det formentlig have mindre betydning for visse inaktive borgere (folk der ikke er inaktive pga. manglende tid, men derimod pga. manglende erfaring med fysisk aktivitet/idræt).

- **Fokusér på enkle aktivitetsformer:** Skal disse inaktive borgere uden større idrætserfaring blive aktive med idræt eller motion, vil det kræve en ekstra indsats, så inaktive får en god introduktion til et aktivt liv med idræt. De senere år er den stigende idrætsdeltagelse blandt voksne sket ved, at mange er begyndt at dyrke motionsløb, vandreture og/eller er begyndt i et kommercielt fitnesscenter (Laub, 2013). Fælles for motionsløb og f.eks. styrketræning i maskiner, spinning eller holdaktiviteter i kommercielle fitnesscentre er, at barrieren for at begynde med en ny aktivitet i voksenlivet (efter 30 år) er lav. Der er med andre ord begrænsede tekniske krav i forhold til at dyrke eksempelvis motionsløb, vandring, styrketræning eller forskellige former for cykling, og på den måde er det nemmere at komme i gang med en af disse aktiviteter frem for f.eks. fodbold eller håndbold. I disse spil er der store krav til teknisk såvel som taktisk kunnen, og typisk er der tale om en rodfæstet kultur, hvor de fleste starter i børneårene.
- **Specialforløb:** De fleste foreninger har tilbud inden for specifikke idrætsgrene, som typisk stiller tekniske og taktiske krav til udøverne og i noget mindre grad tilbud inden for aktiviteter som vandring, spinning, motionsløb, holdtræning og/eller styrketræning. Vil man derfor arbejde for at få flere inaktive – eller motionsuvante – ind i de kommunale faciliteter, kan det være nødvendigt at iværksætte forløb, som tager udgangspunkt i enkle motionsformer. Det kan enten være ved, at faciliteterne selv arrangerer aktiviteter for særlige målgrupper og med tilknyttede instruktører (se senere anbefaling om foreningsdrevne aktiviteter), eller kommunen/faciliteter får andre til at gøre det.

I forhold til visse grupper af inaktive kan det være nødvendigt med en særlig indsats og opbakning især i den første tid. Her kan man fra kommunens side overveje, om man skal samarbejde med aktører, som har erfaring med dette. Det kunne være forskellige former for sundhedspersonale, dygtige instruktører med idrætsbaggrund eller partnerskaber med foreninger med kapacitet til at brede deres aktivitetsudbud ud til nye grupper. I mange tilfælde kan nye aktiviteter udvikles i samarbejde med andre forvaltninger i kommunen. Man kunne fra kommunens side således etablere en faglig gruppe bestående af personer med erfaring i at etablere tilbud for motionsuvante.

- **Brug erfarne folk:** Alternativt kan man kigge nærmere på de kommercielle centre og deres kompetencer. Impuls motionscenter i Holte fortæller selv (delanalyse 6), at centret godt kunne tænke sig, at være med til at starte forløb op for inaktive og motionsuvante, og

kommunen kan overveje, om centret skal sættes i spil over for disse målgrupper. Det kan være begyndelsen til, at de inaktive med tiden kan blive aktive også i de kommunale faciliteter.

Få gang i ikke-eftertragtede tider

Der er en række lokaler og tidsrum, som er specielt svære at få anvist til foreninger, aftenskoler og andre brugere og dermed aktiveret med aktivitet. Det gælder timer i løbet af dagen i visse små haller og idrætslokaler, mens der på fredage desuden er en del tider i store haller, som ikke er disponeret til brugere og dermed heller ikke udnyttet til aktivitet (deleanalyse 10).

Man kunne fastlægge, at over en periode på to måneder afsættes udvalgte 'ikke eftertragtede tider' til aktiviteter, der ikke opfylder folkeoplysningens krav i forhold til at få anvist tider. Der kan tænkes i forskellige metoder, hvorpå det kan komme i spil.

- **Udbudsmodel:** Man kan overveje, om man skal skabe et udbud af visse 'ikke eftertragtede tider' – eksempelvis på fredage. Det kunne foregå ved, at man fra kommunens side lavede et udbud, hvori man opfordrede foreninger, kommercielle aktører, faciliteterne selv eller andre til at lave aktiviteter i udvalgte faciliteter på udvalgte tidspunkter. Man kunne i et sådan udbudsmateriale klarlægge retningslinjer for, hvem aktiviteterne skal henvende sig til, og man kunne således fastlægge, at visse aktiviteterne skal målrettes unge, mens andre kan målrettes inaktive, ældre eller en helt fjerde gruppe.

Man kunne indgå en aftale med den udbyder, som gerne vil tage opgaven med at skabe aktivitet om, hvorledes en belønningsmodel strikkes sammen. Der kan være tale om forskellige modeller, som bl.a. afhænger af, hvem der arrangerer aktiviteten.

- **Tildel tider til uformelle grupper:** En anden måde at få afsat de mindst eftertragtede tider er at henvende sig til grupper, som gerne vil have en tid, men som pt. ikke opfylder folkeoplysningens krav for at få anvist tider i de kommunale lokaler.

Det kunne være i forhold til selvorganiserede unge, som gerne vil være aktive i de kommunale lokaler, hvis de havde mulighed for at få tider. For unge kan muligheden for at få tildelt en tid, være indgangen til at etablere en forening.

- **'Åben hal':** I en række andre kommuner har man haft succes med 'åben hal-arrangementer'. Åben hal arrangeres typisk af en forening, som åbner haller for lokalsamfundet og stiller med et par instruktører og hjælpere, der arrangerer et væld af forskellige aktiviteter. Der kan være plads til egentlige idrætsaktiviteter som fodbold og hockey, samtidig med fangeleg, hop på trampolin og andet. Typisk er åben hal arrangeret således, at såvel børn og unge som voksne og ældre kan deltage, og mens børn og unge leger kan forældre og bedsteforældre kan være aktive eller nyde en kop kaffe, spise et stykke kage og vende hverdagens små og store spørgsmål. Der kan tænkes i forskellige former for 'åben halarrangementer' f.eks. målrettet familier, eller andre grupper.

En udfordring i forbindelse med såvel udbud som åben hal er, at der skal opstilles klare retningslinjer for, hvorledes tildelingen af tider skal foregå. Begge tiltag vil kun have lille effekt, hvis de ikke sikres over en vis periode, hvorfor det er nødvendigt, at man fra kommunalt hold afsætter tiderne til disse initiativer over en vis periode. Delvist sammenhængende hermed kan der være visse foreninger, som vil være modstandere af, at tider tildeles til andre end foreninger, bl.a. det kan 'tage' medlemmer fra foreningerne. Det er vigtigt at man overvejer udfordringerne, og hvad løsninger på dem er.

Flere aktiviteter i idrætsfaciliteter/anlæg

De hidtidige anbefalinger i forhold til at få en bredere brugergruppe ind i faciliteterne har overvejende haft udgangspunkt i, at faciliteter/anlæg og dets personale indtager en traditionel rolle. Dvs. at det handler om at stille lokaler til rådighed og yde en grundlæggende service for brugerne.

En anden og mere proaktiv måde set fra faciliteten/anlæggets side går på, at faciliteten/anlægget selv skaber aktiviteter. Mange faciliteter vil uden større og dyre ændringer kunne skabe aktiviteter selv. For faciliteterne er der mere på spil end bare at arrangere én eller to aktiviteter, da skabelsen af egne aktiviteter på sigt kan være med til at øge facilitetens bæredygtighed. Som det hedder i et notat fra kommunen, skal idrætsanlæggene '...gå fra at stille en facilitet til rådighed til at være facilitetende' (Rudersdal Kommune, 2012k).

Et arbejde med at skabe aktiviteter i faciliteter/anlæg passer godt ind i et større udviklingsarbejde, som også kan omhandle, hvordan benyttelsen af faciliteten/anlægget optimeres. Et sådan projekt vil kræve, at kommunen indtager en aktiv rolle i at støtte, udvikle og kvalificere faciliteten/anlæggets drift, økonomi og anvendelse. Kommunens opgave i den henseende kan bl.a. bestå i rådgivning, efteruddannelse og udviklingsprocesser.

Baggrunden for aktiviteter skabt af faciliteter/anlæg er, at de i højere grad må tilpasse sig idrætsmønstret hos specielt voksne, uden at det i for høj grad går ud over de formål, de traditionelle faciliteterne oprindeligt blev bygget til (f.eks. foreningsaktiviteter for børn og unge), og som fortsat har stor tilslutning og betydning. Der kan tænkes i en række forskellige scenarier, som i større eller mindre grad vil kræve forandringer på faciliteter/anlæg. Behovet for forandringer afhænger i høj grad af, hvor aktiv en rolle faciliteten/anlægget skal have.

- **Støttefunktion:** En ret simpel måde faciliteter/anlæg kan få en rolle for selvorganiserede udøvere, er ved at fungere i en støttefunktion. Det kan f.eks. være i form af omklædningsfaciliteter, toiletter, inspirerende udendørs aktivitetsmuligheder tæt på idrætshallen, eller hjælp til nybegyndere i motionsløb/jogging, stavgang mv.

Det er oplagt at se nærmere på, hvordan man kan aktivere de 'ventende' forældre f.eks. ved at tilbyde motionsløbstræning, spinning, styrketræning eller lignende på hverdagsaftener sideløbende med aktiviteter for børn. En del forældre kigger på, når deres børn er aktive med foreningsidræt, bl.a. fordi de bringer og henter dem.

I drøftelserne omkring aktiviteter skabt af faciliteter/anlæg er der en række emner, som bør diskuteres på såvel politisk som forvaltningsmæssigt niveau. Herunder hvordan faciliteten/anlægget i højere grad bør give voksne mulighed for at træne fitness, spinning og andre former for konditions- og styrketræning, som man i dag typisk gør i et motionscenter?

- **Facilitetsdrevne aktiviteter:** Mange voksne er i dag aktive inden for forskellige former for motionsaktiviteter som motionsløb/jogging, styrketræning, konditionstræning, spinning og aerobic/workout. Aktiviteter der typisk dyrkes enten på egen hånd eller i kommercielle fitnesscentre (delanalyse 7). Den lave andel, som er aktive med disse aktiviteter i foreninger, skyldes bl.a., at aktiviteterne generelt fylder lidt i foreningernes aktivitetsprogrammer, og det er relevant at se på, om faciliteter/anlæg kan tilbyde disse aktiviteter. Når faciliteter/anlæg skal til at skabe aktiviteter, er der tale om en ret stor omvæltning, som er noget mere gennemgribende end at varetage en støttefunktion.

Der kan tænkes i et væld af forskellige modeller, som kan variere fra medlemskab af et hold arrangeret på og af en facilitet til et medlemskab af alle de kommunale faciliteter/anlæg. F.eks. kunne man have aktiviteter på tre store anlæg i kommunen, som medlemmer frit kan vælge mellem afhængigt af, hvilke aktiviteter og tidsrum der passer den enkelte. På den måde kunne man skabe et ret stort udbud af aktiviteter ved at tænke de forskellige faciliteter/anlæg sammen.

Der vil være visse udfordringer ved de ovenævnte tiltag. Det kan tænkes, at visse foreninger vil se det som en konkurrent til deres egne aktiviteter. Erfaringer fra andre kommuner viser dog, at aktiviteter skabt af anlæg/faciliteter sagtens kan foregå side om side med foreningsaktiviteter og være til fordel for foreningerne som rekrutteringskanal. For mindre motionsvante borgere kan aktiviteter arrangeret af faciliteter/anlæg være en god introduktion til et aktivt idrætsliv og være vejen ind i en forening. Aktiviteter arrangeret af facilitet/anlæg vil typisk have lavere krav til teknisk og taktisk kunnen, og den lavere adgangsbarriere kan være væsentlig for mange i forhold til at komme i gang. Når man er blevet en mere øvet udøver, er det nærliggende at søge over i foreningerne, hvor der er større viden om de specifikke aktiviteter.

Facilitetsdrevne aktiviteter – en speciel opgave

At etablere aktiviteter på faciliteter/anlæg vil for mange faciliteter være en stor forandring, og der hersker derfor også visse udfordringer forbundet hertil. Det kræver derfor også stort fokus på ledelse på de enkelte faciliteter/anlæg at realisere og iværksætte selvarrangerede aktiviteter.

Det kræver, at fokus i de enkelte faciliteter skiftes fra at være på mursten, drift og vedligeholdelse til også at være på mennesker, aktiviteter og kommunikation. Det kræver, at medarbejderne på de enkelte anlæg motiveres og opkvalificeres til at varetage en række nye opgaver, eller at der alternativt inkluderes medarbejdere med andre kvalifikationer på faciliteter/anlæg.

Det er i forbindelse med indførslen af facilitets-/anlægsskabte aktiviteter vigtigt at fremhæve fordele såvel som ulemper. Det vil være afgørende i forhold til medarbejderne, foreninger og andres accept.

En fordel for den enkelte facilitet/anlæg vil være, at man vil opleve at blive mere relevant for lokalområdet ved at tilpasse sig lokale ønsker og behov inden for idrætslivet. Facilitets-/anlægsskabte aktiviteter kan gå hånd i hånd med bedre kapacitetsudnyttelse. Det er nærliggende, at aktiviteter tager udgangspunkt i forskellige motionsformer, hvor det specifikke indhold kan variere fra gang til gang samtidig med, at en del aktiviteter ikke vil have specifikke lokalekrav. Det åbner for, at aktiviteter ikke behøver at være bundet til et specielt lokale, og aktiviteter kan således passes ind i de lokaler, der er frie.

Uanset at der er klare fordele ved at tænke faciliteter/anlæg på en ny måde, vil der specielt på personalesiden være udfordringer i forbindelse med, at der skal udføres nye opgaver. Sådanne forandringer er ikke simple at iværksætte og lede, og det må forventes, at resultaterne først vil vise sig nogle år efter, at processerne er igangsat. Det vil derfor også kræve en betydelig faglig og formentlig også økonomisk indsats fra kommunens side. Det er sket inden for andre velfærdsområder som f.eks. ældrepleje og børnepasning, og det er vigtigt at kommunen gør sig dette klart, inden man sætter en forandringsproces i gang.

Alle forandringsprocesser forudsætter, at ledere såvel som medarbejdere er indstillet på at skabe forandringer og støtter op om processen. Desuden er det væsentligt at få forståelse fra de væsentligste brugere på anlæggene – foreningerne – som umiddelbart kan føle sig truet af facilitetsinitierede aktiviteter. Der vil derfor være behov for, at kommunen aktivt og tidligt arbejder for at skabe opbakning til processen og herunder at få inddraget relevante parter gennem høringer og mulighed for at præge og indgå i processen.

Arrangementer, events og faste holdepunkter

En af visionerne bag Birkerød Idrætscenter er, at centret skal være samlingspunkt for hele kommunen bl.a. ved at afholde forskellige former for arrangementer som kan variere fra egentlige idrætsbegivenheder som DM i fægtning (januar, 2013) til tilbud hjemmehørende i den kulturelle ende som loppemarked. Det er en god ide at skabe arrangementer, da de kan være med til at sætte de enkelte faciliteter/anlæg på landkortet for kommunens borgere.

I Birkerød Idrætscenter har man vedtaget, at der fire gange årligt kan afholdes weekendarrangementer, hvor foreningers aktiviteter aflyses eller flyttes. Der er altså tale om et ret begrænset antal arrangementer, som bliver afholdt, og langt hen ad vejen er det ikke alle borgere i kommunen, men primært foreningsaktive og brugere af fitness dk, som kommer i centret. Man kan beslutte politisk at få plads til flere arrangementer, men man kan også overveje andre metoder, som kan være med til at øge kendskab og aktivitetsniveau i de store anlæg.

- **Events:** Antallet af motionsevents er steget betragteligt i antal de senere år, hvor specielt arrangerede motionsløb er blevet noget, som findes i selv de mindste lokalsamfund. Det er

typisk lokale foreninger, der arrangerer disse events, som foregår på kommunale veje, fortove, stier og skove. Selvom størstedelen af arrangementet foregår rundt omkring i kommunen og dermed uden om de kommunale anlæg, er det nærliggende at overveje, hvorledes man kan inddrage anlæggene. F.eks. i forhold til start og mål til motionsløb, hvor der ofte er brug for toiletter og omklædningsfaciliteter.

Fra kommunens side kan man tænke i, hvordan man kan gøre det specielt fordelagtigt at bruge de kommunale anlæg i forbindelse med arrangementer. Ofte vil det ikke få indvirkning på dagens gang i de enkelte indendørslokaler, og det er derfor en god måde at skabe aktivitet i faciliteten på.

Det er nærliggende i den forbindelse også at have tanke på, hvordan man fra kommunal side kan være med til at understøtte motionsevents, f.eks. ved at yde hjælp og støtte i forbindelse med ansøgninger om tilladelser og andet.

- **Faste holdepunkter:** En mindre krævende, men også effektiv måde at skabe aktivitet på, er at bruge nogle af de kommunale faciliteter/anlæg som faste mødesteder for planlagte aktiviteter som eksempelvis vandreture, stavgang, løb, cykling, naturvandring, crossfit etc. Den kommende TriRute på RudersdalRuten kunne f.eks. aktiveres ved at invitere til fast, arrangeret svømmetræning ved skiftestationen på ugentlig basis i løbet af sommerperioden. Her kan man med et par livreddere og svømmetrænere give børn og unge mulighed for at svømme i Søllerød Sø, måske samtidigt med, at mor og far øver skiftet fra vand til cykel som en del af triatlontræningen.

På samme vis kunne man tænke i at invitere til lege- og aktivitetsdage for de mindste i weekenderne på TusindbenRuten. Hver uge kunne der foregå nye aktiviteter, som ud over i sig selv at være spændende også kunne være en introduktion til, hvordan man kan bruge TusindbenRuten på egen hånd.

Kommunikation

Alle de ovenstående eksempler på at aktivere nye brugergrupper beror alle sammen på kommunikation. Skal der flere brugere ind i faciliteter/anlæg, er der behov for, at borgere får viden om de muligheder, der eksisterer. Der er stor forskel på, hvordan man kommunikerer til børn, unge og ældre, samt aktive og inaktive, og det er derfor en overvejelse værd, om man skal søge ekspertbistand uden for den kommunale forvaltning.

- **Brug sociale medier:** Desuden foregår kommunikation i dag på et væld af forskellige platforme, som på forskelligvis tager udgangspunkt i SMS-løsninger, mobilapplikationer eller internettet. At kunne udforme effektive kommunikationsstrategier via disse kanaler kræver ofte detaljeret viden, som i mange tilfælde ikke kan forventes at være til stede i den kommunale forvaltning eller de enkelte faciliteter. Som tilfældet er det med RudersdalRuten, anbefales det, at man på disse områder arbejder sammen med eksperter i sociale medier og ny kommunikationsteknologi.

Indsatsområde 3: Kapacitetsudnyttelse

Kapacitetsudnyttelse har været et vigtigt element i en ret stor del af de anbefalinger, som er blevet fremført hidtil. Mange af anbefalingerne går hånd i hånd med, at der skabes bedre udnyttelse af de eksisterende lokaler. Om formålet er at få plads til flere aktiviteter for de mindste børn i primetime mellem kl. 16 og 19, eller om det handler om at inkludere nye brugergrupper i de kommunale faciliteter, er kapacitetsudnyttelse et vigtigt element, som muliggør efterlevelsen.

Ud over de allerede nævnte anbefalinger (som i visse tilfælde omhandler kapacitetsudnyttelse) kan der også peges på en række mere specifikke anbefalinger, der kan være væsentlige i relation til at øge udnyttelsen af faciliteterne. Ud over de mere konkret anbefalinger om kapacitetsudnyttelse, er det desuden en anbefaling at fokusere mere på driften af de kommunale faciliteter.

Større fokus på driften af de kommunale faciliteter/anlæg

Stærkt relateret til den nuværende efterlevelse af folkeoplysningsloven er driften af de kommunale faciliteter. De største pengesummer på idrætsbudgettet i de danske kommuner går til driften af de kommunale idrætsfaciliteter, således også i Rudersdal Kommune. Ud af det samlede budget går næsten tre fjerdedele til driften af de kommunale idrætsfaciliteter (delanalyse 5).

Først i de senere år er der herhjemme kommet fokus på, hvordan pengene til driften egentligt udnyttes i forhold til forskellige brugergrupper. Herunder om det er muligt at optimere visse opgaver for at gøre det billigere eller få mere for de samme penge. En sådan tankegang har kun i mindre grad været gældende på idrætsområdet i forhold til driften af de kommunale faciliteter. I Rudersdal Kommune kan man med fordel se nærmere på det driftsmæssige aspekt uden at sætte spørgsmål ved faciliteternes funktion eller brugere (børn og unge skal f.eks. stadig prioriteres).

Afklaring af mål og resultater

Øget fokus på drift kræver i første instans klarere målsætninger og succeskriterier på facilitetsområdet kombineret med målbare resultater gennem f.eks. nøgletal eller kapacitetsudnyttelsesmålinger for de enkelte anlæg/lokaler, som kan give et pejlemærke for driften

Der er f.eks. ret stor forskel på antallet af udøvere og aktivitetsforløb på tværs af lokaler og anlæg i Rudersdal Kommune, og det er uklart, hvorledes dette afspejler sig i de enkelte anlægs driftsbudgetter. Det primære driftsmæssige fokus i dag går på, om de enkelte driftsbudgetter holdes, samt om standarden af de kommunale faciliteter er tilfredsstillende. Samme situation er tilfældet i de fleste andre kommuner i Danmark.

Det er positivt, at driftsbudgetter på de enkelte anlæg holdes, og at fokus er herpå, men det er nærliggende også at se på, om det er muligt at optimere driften inden for de enkelte budgetter, og om størrelsen på de enkelte budgetter hænger sammen med den aktivitet, der foregår. En sådan tankegang kan vise sig nødvendig, når/hvis nye brugere skal have tid i de kommunale lokaler med de nuværende budgetter intakt.

Der findes til dato ikke et samlet 'program' i Danmark, som angiver hvilke typer af målinger, nøgletal og benchmarks, der er relevante. Det afspejler til dels, at kommunerne ikke for alvor har interesseret sig herfor, og til dels at der hersker store udsving kommunerne imellem. Det er ikke en let opgave at opstille et program til at måle og vurdere driften af idrætsfaciliteter, men det er som tidligere nævnt sket inden for andre (tilmed 'bløde') kommunale områder, som også er svære at måle på.

Rudersdal Kommune kan tage førertrøjen i udarbejdelsen af et sådan program. F.eks. gennem et samarbejde med en række andre kommuner, KL og organisationer med viden på området.

Afmeldingskultur

Der er på tværs af lokalerne i Rudersdal Kommune frie tider, som ikke bliver brugt til aktivitet. Andelen af fri tid varierer mellem de undersøgte facilitetstyper, såvel som på tværs af tidspunkter i løbet af dagen (delanalyse 10).

Et afgørende spørgsmål er årsagen til eller baggrunden for den frie tid. Den frie tid kan skyldes to forskellige årsager:

- 1) For det første fordi ikke alle tider er disponeret til brugere.
- 2) For det andet fordi brugerne ikke udnytter den tid, de har fået anvist fuldt ud eller ikke møder op.

Punkt 1 behandles i et særskilt emne nedenfor og er sammenhængende med efterspørgslen på tider. Fri tid, der ikke er disponeret til brugere, opstår som udgangspunkt, fordi der ikke er brugere, som ønsker tiderne. De uønskede tider kan have flere årsager. Det kan f.eks. være, at vilkårene, facilitetens indretning mv. ikke er tilstrækkelig i forhold til for brugernes krav og ønsker.

Det er anderledes med punkt 2, som er i fokus i denne anbefaling. Her er tiderne anvist til brugere, som dermed har ytret ønske om at bruge tiderne og fået tiderne anvist, men som alligevel ikke møder op. Der kan være forskellige årsager til, at tiderne ikke bruges af en forening fra tid til anden, hvilket bl.a. kan skyldes træningsplanlægning, træningskampe, træneren er blevet forhindret (især ved børneaktiviteter) og lignende.

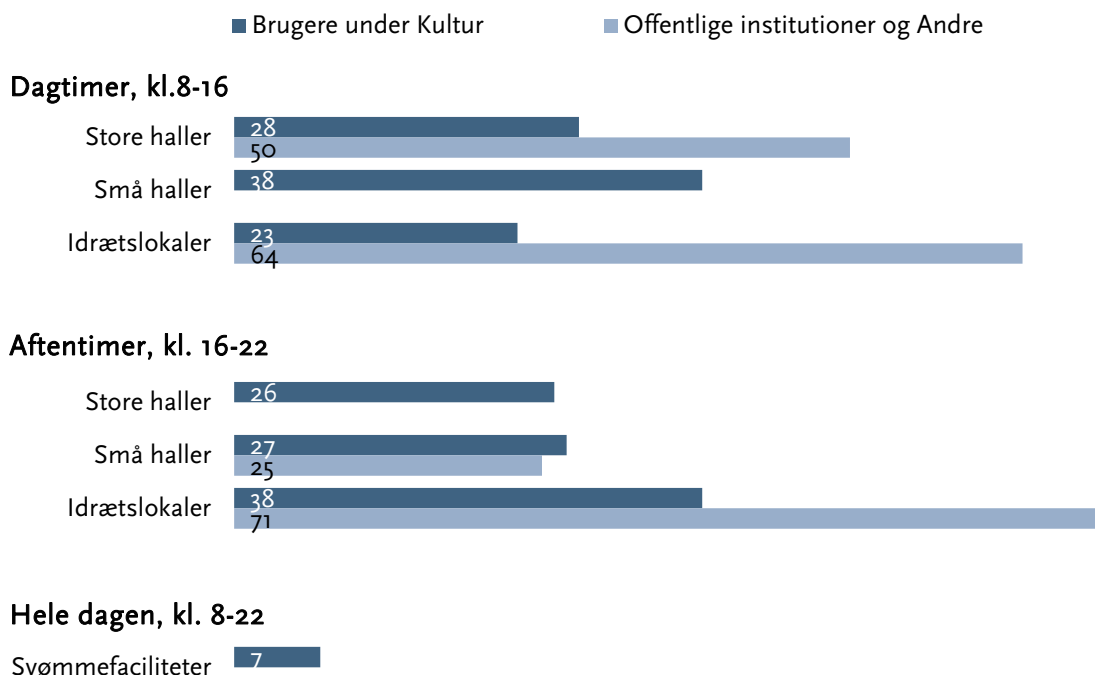
Via kapacitetsundersøgelsens registreringer af aktivitetsforløb sammenholdt med de kommunale fordelingskemaer over anviste tider i de kommunale faciliteter er det muligt at få overblik over, hvor meget anvist tid, der ikke bliver udnyttet af brugere. Information herom er samlet i figur 2 nedenfor.

Figuren viser andelen af anvist tid, som ikke er udnyttet på tværs af facilitetstype, brugergruppe og tidsrum. Generelt er 'Offentlige institutioner og andre' dårligst til at benytte deres anviste tider. I

løbet af dagtimerne er det hver anden tid i store haller og næsten to tredjedele af tiderne i idrætslokaler, der i praksis ikke bruges (se figur 2).

Omvendt er udnyttelsen af anviste tider blandt brugere under Kultur – typisk idrætsforeninger – bedre. Samlet set er det en mindre andel (23-28 pct.) af de anviste tider, der ikke udnyttes i store haller, små haller og idrætslokaler.

Figur 2: Andelen af anviste, men ikke udnyttede tider er høj.

Kilde: Idrættens Analyseinstitut, 2012; Rudersdal Kommune, 2012g.

Om eftermiddagen/aftenen er efterspørgslen efter tider generelt større end om dagen, men det afspejler sig ikke i andelen af anviste tider, der ikke bliver udnyttet. Andelen af ikke udnyttede anviste tider blandt brugere under Kultur er omtrent på samme niveau, som i dagtimerne (mellem 26-38 pct.) (se figur 2).

Analysen af svømmefaciliteter er lavet på en anderledes måde og er ikke direkte sammenlignelig med de tre andre facilitetstyper, og det er heller ikke muligt at undersøge brugen på tværs af tidspunkter. Uanset forskellene i opgørelsesmetode, er der ikke tvivl om, at få anviste tider i svømmefaciliteter ikke udnyttes. Det er under 10 pct. af de anviste og planlagte aktivitetsforløb, der ikke udnyttes (se figur 2) (delanalyse 10).

Samlet set er der tale om ret meget anvist tid, som ikke bliver udnyttet. Selvom brugere har fået anvist tider, er det ikke nødvendigvis lig med, at de bliver udnyttet til aktivitet. Det er interessant i et kapacitetsudnyttelsesperspektiv at undersøge, hvorvidt anviste tider, der ikke udnyttes, kan komme i spil for andre brugere end dem, der ifølge skemaerne har krav på tiderne. Det kræver i første omgang, at tiderne bliver afmeldt, så de kan komme i spil for andre brugere.

Hovedparten af de organiserede brugere i brugerundersøgelsen svarede, at de sørger for at afmelde anviste tider i de faciliteter, som de ikke får brug for (delanalyse 8). Samtidigt er der dog også en stor del af brugerne, der ikke gør noget aktivt for at afmelde tider, som de ikke benytter. Forvaltningen har da heller ikke modtaget afmeldinger i et antal, der modsvarer antallet af ikke benyttede tider i uge 44 og 46. Det lavere antal afmeldinger samt den store andel ikke benyttede, men anviste tid, indikerer, at afmeldingskulturen ikke omfatter alle brugere. Det er i den forbindelse væsentligt at notere, at uge 44 og 46 er højsæson for indendørs idræt. Der vil være en del måneder på året, hvor den ledige kapacitet (til trods for, at tider er anvist brugere) i faciliteterne er langt større.

Metoder til at øge antallet af afbud

Fra forvaltningens side er man klar over, at der i løbet af en sæson vil opstå træninger fra tid til anden, som brugerne ikke har brug for. Derfor har man i de generelle regler for lokaleudlån opstillet retningslinjer/regler, som foreninger og andre skal følge, når de ikke har brug for en anvist tid. I regelsættet står, at brugere, der er anvist lokaler og/eller udendørs anlæg, men som de ikke benytter, straks er forpligtet til at foretage afmelding via kommunens foreningsportal, telefonisk eller pr. mail til Kultur. Desuden fremgår af regelsættet, at tilladelsen til at benytte lokaler og udendørsanlæg efter skriftligt varsel kan inddrages, hvis det gentagne gange konstateres, at lokaler og udendørsanlæg ikke udnyttes i rimeligt omfang (Rudersdal Kommune, 2010b).

I visse tilfælde sker det, at brugerne aflyser deres tider som foreskrevet i regelsættet. I de fleste tilfælde sker en afmelding dog ikke, og dermed er der ikke mulighed for at få den pågældende tid anvist til en anden bruger. Som det er nu – selvom brugerne angiver det modsatte – eksisterer der ikke et effektivt system, der får foreningerne, aftenskoler og andre brugere til at afmelde tider og dermed muliggøre en optimal brug af faciliteternes fulde kapacitet. En væsentlig forklaring er formentlig, at brugere ikke har tilstrækkeligt med incitamenter og/eller sanktioner forbundet med afmelding af tider. Det er derfor nærliggende at se på, hvordan man kan motivere brugere til at afmelde tider, de ikke bruger.

Der skal med andre ord skabes en bedre afmeldingskultur blandt brugerne af de kommunale faciliteter. En række forskellige tiltag/emner er oplistet nedenfor, som Rudersdal Kommune med fordel kan overveje i forbindelse med at skabe en bedre afmeldingskultur:

- **Incitamenter:** En positiv tilgang til udfordringen med at skabe en afmeldingskultur er at anvende incitamenter, som gør det fordelagtigt at melde fra. Et incitament kan være etableringen af en afmeldingsbørs, idet foreninger og andre kan få gavn af børsen ved at få mulighed for at få andres afmeldte tider. I perioder med spidsbelastninger op til sæsonstart eller lignende, vil det være interessant for mange foreninger. Der kan tænkes i forskellige metoder, som tider videreføres efter. F.eks. kan man arbejde med først-til-mølle-princippet. Man kunne også arbejde med andre systemer, hvor tider f.eks. udbydes til visse brugere, som kan få mulighed for at tage tiden før andre brugere. Det kan handle om en eller to dage, hvorefter tiden gives fri, hvis den ikke er taget. Samme system kan bruges mellem forskellige typer af brugere. Først kan en tid gives fri til foreninger, og efterfølgende til selvorganiserede brugere/onlinebooking, hvis tiden stadig er fri.

- **Sanktioner:** En anden metode er at indføre sanktioner over for brugere, som ikke afmelder tider, de ikke bruger. Som nævnt fremgår det allerede af reglerne for lokaleudlån, at manglende afmelding kan medføre en sanktion, idet den anviste tid kan blive trukket tilbage. Sanktionen har i enkelttilfældene kun en begrænset rolle, da sanktionen først håndhæves, hvis der er tale om gentagne udeblivelser. Man kan derfor overveje, om den nuværende model skal kombineres med en række ekstra sanktioner. En sanktion kunne være, at brugere ved udeblivelse uden afbud bliver opkrævet et gebyr, som altså kun pålægges i tilfælde af udeblivelse uden afbud. Foreninger/aftenskoler får lokaler frit stillet til rådighed, og det skal de som udgangspunkt stadig have, men i tilfælde, hvor de ikke afmelder en tid, bliver de opkrævet et gebyr. Sanktionen er – selvfølgelig alt efter gebyrets størrelse – mindre dramatisk end fratagelse af tiden som sådan. Noget lignende kender man inden for fodbold, hvor hjemmehold i en turneringskamp i fodbold er forpligtet til at indrapportere kampens resultat. Sker det ikke, opkræves klubben et gebyr. For at overkomme udfordringen med, at ikke alle tider kan kontrolleres – herunder om brugerne møder frem til anviste tider – kan man fra kommunal side kræve, at brugerne skal indrapportere, at de har brugt lokalet og evt. angive et antal aktive. På den måde kan man også få data på de forskellige aktiviteter, som kan være væsentlige i forhold til fremtidsplanlægning af faciliteter. Det er dog klart, at man skal holde øje for, at kontrollen bliver formuleret som et fælles bedste (en afmeldt tid er en ny tid til en anden forening) samt at den byrde det pålægger trænere, frivillige og andre skal overvejes. Det er vigtigt ikke at gøre deres arbejde for besværligt rent administrativt. Det kan f.eks. gøres ved en mobilapplikation eller lignende.
- **Oplysning:** Muligvis skyldes manglende afmelding blot, at foreninger og andre ikke har fokus på betydningen heraf. Man kan derfor overveje at lægge ekstra vægt på oplysning herom i en periode. Det kan overvejes, om oplysning skal kombineres med en eller flere af de ovenstående tiltag/emner.
- **Betaling:** En radikal forandring i Rudersdal Kommune vil være at kræve et gebyr for brugen af de kommunale faciliteter, således at det f.eks. inden for folkeoplysningens rammer koster et mindre gebyr for foreninger at bruge de kommunale lokaler¹⁶. Det kan have den effekt, at brugere i højere grad kun ansøger om/ønsker tider, de har brug for, og bliver bedre til at aflyse tider, såfremt de slipper for at betale gebyret ved afmelding. Et lignende princip med en form for brugerbetaling er set i en række selvejende idrætsfaciliteter, men kan altså og bruges i kommunale anlæg.

Ud over de ovenstående tiltag/emner er det dog helt afgørende, at det er nemt at melde afbud. F.eks. ved at det ikke skal gå gennem en person i foreningen, men i stedet direkte fra træner til en mail/SMS i kommunen.

¹⁶ §22 stk. 4 '...giver mulighed for at opkræve et gebyr for brugen af anviste lokaler, herunder haller samt udendørsanlæg, med det formål at kunne nedbringe driftsudgifterne ved brug af private lokaler. Udligningsordningen fungerer i et lukket system...' og medvirker til at stille brugere af anviste lokaler m.v. og af private lokaler mere lige i økonomiske henseende (KL, 2012). Med et gebyr er det således muligt at opnå en vis udligning til de foreninger, der må betale driftsudgifter til eget eller lejet lokaler.

Desuden – og uanset hvilke tiltag man vælger at dreje på – er det væsentligt at få forklaret foreninger, aftenskoler og andre brugere, at arbejdet med at skabe en bedre afmeldingskultur er til brugernes eget bedste. Det skal i mindre grad – eller slet ikke – handle om at straffe brugere for ikke at udnytte deres tid, og mange afmeldinger skal ikke direkte føre til, at brugerne får taget deres tid. Det er ikke til at sige, om nogle brugere afstår fra at afmelde tider, fordi de er bange for, at kommunen kan se det som et udtryk for, at de ikke har brug for tiden, og at kommunen med baggrund i afmelding kan trække anvisningen tilbage. Et væsentligt grundlag for at skabe god afmeldingskultur hænger nok nøje sammen med, at brugerne ikke ser det som en trussel, men derimod en gevinst.

Som ovenstående opstilling tydeliggør, er der en række forskellige metoder, som Kultur med fordel kan medtænke i sine overvejelser om at skabe en bedre afmeldingskultur. Det vil formentlig ikke være nødvendigt – eller passende – at bruge alle metoder, og det bør derfor nøje overvejes, hvilke løsninger man vil satse på, og som har størst effekt i netop Rudersdal Kommune. Valgene kræver indsigt i lokaler, anlæg og brugere – information man har adgang til i kommunen – og det er derfor en væsentligt anbefaling at danne en arbejdsgruppe med repræsentanter for de forskellige grupper, som kan komme med et udspil hertil.

Flere brugere i faciliteterne

Den primære vej til bedre kapacitetsudnyttelse er naturligvis at få mange besøgende ind i faciliteterne. Der kan tænkes en række forskellige tiltag for at øge antallet af brugere i lokalerne.

- **Længere åbningstider:** Et oplagt emne at kigge på er antallet af timer i løbet af døgnet, som lokalerne kan benyttes i. Der er mindre forskelle i åbningstiderne på de kommunale lokaler. Nogle lokaler er åbne fra kl. 7-23, mens andre har lidt kortere åbningstider, som løber fra kl. 8-22 (Rudersdal Kommune, 2006). En mulighed for at udnytte lokalerne bedre er at have længere åbent og f.eks. forlænge åbningstiden til kl. 6-24.

En længere åbningstid vil for visse brugere være afgørende for, at de kan være aktive. De tidlige morgentimer, inden arbejdsdagen begynder, eller de sene aften timer, efter børnene er lagt i seng, er for mange travle familiemennesker de bedste tider at være aktive. Dette vil man med længere åbningstider kunne efterkomme.

- **Forvaltningssamarbejde og øget rådighed:** En ting er dog lokalernes åbningstider, en anden i hvor lang tid lokalerne er til rådighed for foreninger/aftenskoler og andre. En del af de kommunale lokaler, som Kultur anviser tider til foreninger og aftenskoler i, er beliggende på folkeskoler i kommunen. Disse lokaler er ikke til rådighed for Kultur om morgenen, men først fra om eftermiddagen på hverdage (typisk efter kl. 15.30) (Rudersdal Kommune, 2006). I weekender råder Kultur over lokalerne i løbet af hele dagen.

Omtrent halvdelen af den tid i disse lokaler er altså ikke tid, som Kultur kan disponere over og anviser tider i. Lokalerne står selvfølgelig ikke ubenyttet hen i løbet af dagen, da folkeskoler bruger dem i forbindelse med undervisning og andre initiativer.

Til trods for at lokalerne bruges af folkeskolerne i løbet af dagen, er der grund til at se nærmere på, hvordan tider i løbet af dagen, som folkeskolerne ikke bruger, kan komme mere i spil for foreninger/aftenskoler.

På baggrund af en rundspørge og opgørelse over planlagte lektioner på en række skoler i kommunen viser delanalyse 6, at der er en del tid i f.eks. gymnastiksale, som ikke bruges til aktivitet. Som det er nu, er der taget en politisk beslutning om, at folkeskolerne alene råder over de faciliteter, de har på skolen. I et kapacitetsudnyttelsesperspektiv er det værd at overveje, om der er gode nok grunde hertil.

Det er klart, at det gør en forskel for de enkelte folkeskoler, at de frit råder over lokalerne. Derved kan de bruge dem til aktiviteter i frikvarterer, arrangere idrætsundervisning med kort varsel og lignende. Men det gode spørgsmål er selvfølgelig, om det er nok grunde til ikke at kunne planlægge visse andre aktiviteter i dagtimerne på fast basis. Kommer man på et tidspunkt i en situation, hvor det er nødvendigt med større kapacitet i dagtimerne, bør det i første omgang overvejes, hvorledes tider på skoler kan bringes mere i spil. En sådan ordning vil kræve, at der arbejdes på tværs af forvaltninger (Kultur og Skole og Familie).

- **Særlig indsats for de svære og mindst efterspurgte tider:** Der er i Rudersdal Kommune visse lokaler og tidsrum, som er noget mindre søgte end andre. De mest efterspurgte faciliteter er hjemmehørende på de tre centrale idrætsanlæg i kommunen, mens efterspørgslen efter store og små haller på folkeskoler er noget mindre. På samme måde er tider i løbet af dagen (kl. 8-16) og de sene aftentider i noget mindre grad efterspurgt sammenlignet med tider mellem kl. 16 og 19.

Endelig er mandage til torsdage noget mere efterspurgt end fredage. Det afspejler sig også i aktivitetsniveauet. Aktivitetsniveauet i løbet af de to uger på mandage til torsdage varierer kun i mindre grad, og i gennemsnit afholdes der 264 aktivitetstimer pr. dag i de 23 faciliteter. Modsat er aktivitetsniveauet betydeligt mindre på fredage, hvor der i løbet af de to uger i gennemsnit er afholdt 157 aktivitetstimer.

I forhold til at øge udnyttelsen af lokalerne og få frie tider i spil, kunne man tilbyde de tider, der er mindst efterspurgt – fredag, efter kl. 19 i haller på folkeskoler – til grupper af personer eller lignende. Man kunne slå tiderne op i lokalmedier eller på kommunens hjemmeside og blot angive, at tiderne er til rådighed efter et først-til-mølle-princip.

En sådan metode kunne være en udbygning af en række af de forslag, der tidligere nævnt om f.eks. udbud af tider eller tider for specifikke målgrupper.

Opprioritering af oplevelsen i decentrale anlæg

Forskellen mellem høj og lav udnyttelsesgrad af store og små haller hænger delvist sammen med hallernes geografiske placering. Det er specielt i de store og små haller, der ikke findes på et af de tre centrale idrætsanlæg, der findes megen uudnyttet tid. Det skyldes til dels, at der i de decentrale

haller/lokaler er en del tid, som ikke er disponeret til brugere (delanalyse 10). Den ikke disponerede tid til brugere er et udtryk for, at der lav efterspørgsel efter tider.

De decentrale haller/lokaler har det til fælles, at de ofte er beliggende alene f.eks. på en folkeskole og dermed ikke er indrettet til foreningsidræt som sådan. Der vil i disse haller/lokaler ofte ikke være andet end aktiviteten at komme efter, og det er en udfordring at skabe et indbydende område til fysisk aktivitet, som folk har lyst til at være i også efter, de har været aktive.

Det gode spørgsmål er derfor, hvordan man kan arbejde med idrætsmiljøet i disse lokaler/haller og gøre dem mere indbydende til fysisk aktivitet og på den måde være med til at hæve haller/lokalernes kvalitet og dermed brugerne oplevelser af dem.

- **Et godt trænings- og samlingsmiljø:** De enkeltstående haller/lokaler adskiller sig fra haller/lokaler på de centrale anlæg ved at være eneste aktivitetsarena. Der er typisk ikke andre aktive på samme sted, og der er heller ikke mulighed for at nyde en kop kaffe eller sodavand efterfølgende. Ofte er der utilstrækkelige rammer til blot at nyde medbragt mad eller kaffe eller til socialt samvær.

Det er oplagt at se på, hvordan man kan tage et par af de decentrale haller/lokaler og gøre dem mere indbydende ved f.eks. at oprette et cafemiljø eller blot sociale samlingspunkter og dermed et sted, folk kan være sammen, også efter aktiviteten er endt. Det er sikkert ikke muligt i alle haller/lokaler, og man kan derfor overveje, om man skal vælge at satse på et par haller/lokaler, hvor det er muligt at tage endnu et lokale i brug. Når der er flere aktive, er mulighederne for at skabe et socialt samlingspunkt bedre.

- **Samling af aktivitetstyper:** I forlængelse og tilknytning til ovenstående er det en god ide at overveje nøje, hvordan man anviser tider i de enkelte haller/lokaler. Der kan være visse fordele ved at anviser tider således, at forskellige former for aktiviteter samles i de samme lokaler og på den måde ligger efter hinanden.

For det første kan det være med til at skabe bedre kapacitetsudnyttelse. De to bedst udnyttede små haller er Birkerød Badmintonhal 1 og 2, som alene huser badminton (delanalyse 10). Den høje udnyttelse kan hænge sammen med en række forskellige forhold. Når der er tale om samme aktivitet som f.eks. badminton, vil det ikke være nødvendigt at udføre stor op og nedtagning, da alle bruger de samme net. Derved kan de enkelte hold spille fra start til slut i deres afsatte tid.

Aktivitetssammenfaldet kan også tænkes at være en betydende faktor i forhold til at få byttet tider mellem forskellige hold/foreninger. De enkelte udøvere har aktiviteten til fælles og det kan være med at skabe kommunikation holdene i mellem, som er afgørende i forhold til f.eks. at bytte tider.

For det andet – og delvist beslægtede med ovenstående – kan et aktivitetsfællesskab også være med til at etablere et godt miljø i hallen/lokalet. Når udøverne har noget til fælles (f.eks. badminton) er det en god indgang til at snakke med hinanden og udveksle træningserfaringer mm.

Det er ikke alle aktiviteter, som giver mulighed for at have haller/lokaler, som er målrettet specifikke aktiviteter på alle ugens dage. I stedet kan man arbejde på, at gymnastik afholdes mandage og onsdage, mens f.eks. håndbold dyrkes tirsdage og torsdage eller lignende.

Alternativt kan man også kigge på muligheden for at kombinere en 'almen facilitet' og 'specialfacilitet' – det kunne måske give en højere benyttelse. Kunne en gymnastiksal også indrettes til kampsport?

Fordelingsskema, længde af aktivitetsforløb og sæsonudsving

Som følge af folkeoplysningsloven har Kultur udarbejdet regler og retningslinjer for tildelingen af kommunale lokaler. Tildelingsmetoden spiller en væsentlig rolle i forhold til kapacitetsudnyttelse, og det er derfor også værd at se nærmere på, i hvilket omfang tildelingsmetoden er med til at sikre god kapacitetsudnyttelse. I målsætningen for anvendelsen af lokaler og udendørs anlæg hedder det, at metoden skal være med til at sikre en så optimal udnyttelse som mulig (Rudersdal Kommune, 2010b).

Sæsontildeling af lokaler, indendørs idrætsanlæg og kunststofbaner færdiggøres i april-juni og træder i kraft august samme år. Tildelingen tager sigte på en hel sæson, som løber fra den 1. august til 31. juli det følgende år (se tabel 7). Samme metode bruges i forhold til udendørsanlæg, om end sæsonen er lidt kortere og årshjulet lidt anderledes.

Foreningerne ansøger kommunen om tider i de kommunale faciliteter for ét år ad gangen på baggrund af deres forventede antal deltagere, hold og trænere. Foreningerne kan blive bedt om at opgive dette, når de ansøger den 1. februar, og foreningerne afgiver dette ud fra deres forventning om, hvordan det ser ud godt seks måneder senere, når tiderne skal bruges.

Tabel 7: Oversigt over fordeling af lokaler, indendørs idrætsanlæg og kunststofbaner.

Tidsperiode	Hændelse
Medio november	Udsendelse af ansøgningsskemaer efter forudgående annoncering på hjemmeside, lokale medier mm. Ansøgningsfristen er normalt den 1. februar eller første hverdag umiddelbart efter
Marts/april	Otte fordelingsmøder med brugere af de forskellige anlæg. Kultur fremlægger løbende de færdige forslag til fordeling ud fra de indkomne ansøgninger. Opnås enighed på fordelingsmødet om et forslag til fordeling af de enkelte lokaler og kunststofbaner, vil forslaget blive fremlagt for Folkeoplysningsudvalget til afgørelse. Opnås der ikke enighed på fordelingsmøderne om et eller flere lokaler eller kunststofbaner, fremlægges forslag og de berørte foreningers udtalelser herom til Folkeoplysningsudvalgets afgørelse.
Ultimo april	Folkeoplysningsudvalget træffer afgørelse om forslag til kommende sæsons fordeling
Ultimo april-medio juni	Udsendelse af besked om lokale- og banetildeling sker i perioden ultimo april til medio juni.
Den 1. august-31. juli (følgende år)	Fordeling træder i kræft og efterleves
I løbet af året	Enkeltstående tildeling af lokaler og udendørs anlæg foretages hele året ved at rette ansøgning til Kultur.

Kilde: Rudersdal Kommune, 2010b.

I løbet af marts/april afholdes der fordelingsmøder på de enkelte anlæg/faciliteter, hvor alle ansøgerne på det pågældende anlæg/facilitet deltager. Her forsøger man så vidt muligt med Kultur som facilitator at få tingene til at gå op og komme med en indstilling, som Folkeoplysningsudvalget kan vedtage. Metoden har den fordel, at den er baseret på en dialog mellem de forskellige brugere, som ved at være samlet kan bytte lidt rundt, give og tage, og på den måde nå til enighed. Typisk giver det grundlag for en bred accept at den fordeling, der vedtages. I enkelte tilfælde må Folkeoplysningsudvalget træffe en beslutning og vælge en forening frem for en anden, hvis man ikke bliver enig på fordelingsmøderne.

- **Større fleksibilitet i anvisningen af tider på tværs af sæsonen:** Som tabel 7 oven for viser, forløber anvisningen af tider i de kommunale indendørs lokaler over et helt år ad gangen, og spørgsmålet er, om det er med til at fastlåse udnyttelsen af lokalerne i løbet af hele året? For langt de fleste klassiske indendørsidrætter som f.eks. badminton, håndbold, volleyball og gymnastik gælder, at de typisk topper aktivitets- og deltagermæssigt i vintermånederne, mens aktiviteterne dermed kører på en noget lavere blus i løbet af sommerperioden.

Umiddelbart tager anvisningen af tider ikke højde herfor, da man lægger tiderne fast én gang og holder fordelingen hele året. Det kan derfor være en overvejelse værd, om man skal tage højde for forskellige perioder i løbet af året og dermed have flere perioder, hvor man

fordeler tider forskelligt alt efter det behov, de enkelte foreninger har. Det kan vise sig at være en fordel samlet set, da visse foreningsidrætter topper på forskellige tidspunkter. Dermed kan nogle foreninger få ekstra træningstider i perioder, hvor andre kører på lidt lavere blus.

En sådan metode vil kræve lidt mere administrativt arbejde, men får man kørt et system ind med to eller tre inddelinger i løbet af året, vil det nok ikke betyde urimelige mængder ekstraarbejde. Et ansøgningsskema som f.eks. deler året op i en række perioder, som foreningerne så kan ønske timer i, kan være et udgangspunkt.

En optimal udnyttelse af faciliteter indebærer dermed, at måden hvorpå lokaler fordeles, tager højde for, hvorledes efterspørgsel og brug i løbet af sæsonen varierer mellem aktivitetstyper. Skal bedre kapacitetsudnyttelse opnås, bør anvendelse i løbet af året være et område, kommunen undersøger nærmere. Og kommunen kan herunder med fordel gøre sig tanker om, hvorledes man kan optimere brugen af de forskellige lokaler bl.a. ved at anvende fleksibel lokalebooking. F.eks. ved at gøre det muligt for foreninger at få flere tider i løbet af året i visse perioder frem for andre.

Planlagt og afholdt længde af aktivitetsforløb:

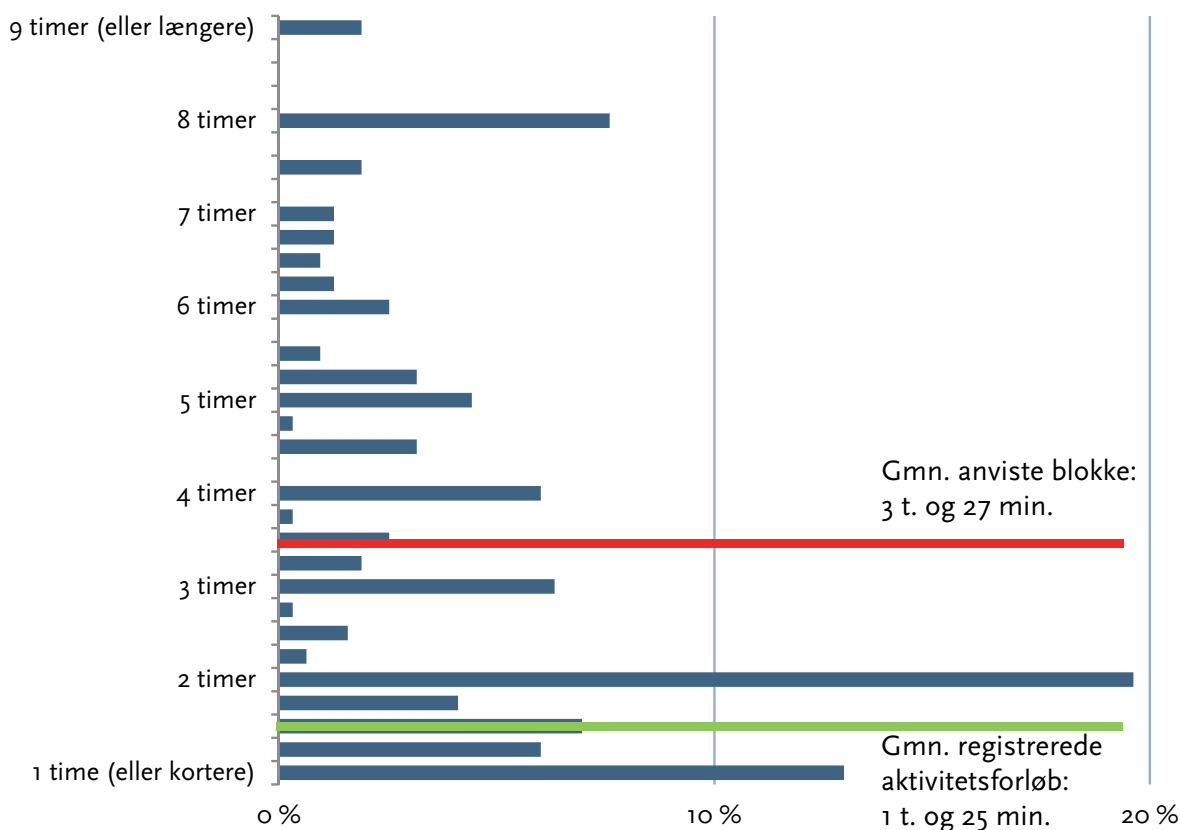
Et andet emne relateret til det kommunale fordelingsskema er, hvorvidt de enkelte planlagte aktivitetsforløb reelt varer den tid, der er afsat til dem. Eller om der omvendt går tid tabt i forbindelse med afholdte aktivitetsforløb.

Anvisningen af tider til brugere sker primært i blokke, som er længere end de aktivitetsforløb, der afholdes. Rudersdal Kommune anvender i den forstand et armlængdeprincip, hvor forvaltningen/kommunen afstår fra at detailstyre f.eks. tildelingen tider til de enkelte hold på foreningsniveau.

F.eks. er mandage på Bane 1 i Multihallen på Birkerød Idrætscenter anvist til en forening fra kl. 15.45-22 (Rudersdal Kommune, 2012g). Foreningen er dermed anvist en blok på seks timer og 15 minutter, og inden for denne blok tildeler klubben selv træningstider til klubbens forskellige hold.

En optælling i alle de 23 undersøgte lokaler viser, at de fleste tider fordeles i hele timer, og at blokkene i gennemsnit er længere end gennemsnitstiden på et aktivitetsforløb. 62 pct. af de anviste tider i lokalerne er i blokke af hele timers varighed, og i gennemsnit er de anviste blokke af 3 timer og 27 minutters varighed. Det gennemsnitlige afholdte aktivitetsforløb er på én time og 25 minutter (delanalyse 9) og dermed en del kortere (se figur 3). Foreninger/brugere spiller dermed en ret stor rolle i at bryde de enkelte blokke ned og fordele dem til egne hold.

Figur 3: Tider anvises i blokke til foreninger, aftenskoler og andre brugere.

Kilde: Idrættens Analyseinstitut, 2012.

Den detaljerede fordeling af tider mellem holdene, som foreninger og andre brugere selv udfører, har Rudersdal Kommune ikke som sådan overblik over. Det er grundtanken med et armslængdeprincip. Men det betyder, at opgaven med at sikre god kapacitetsudnyttelse også i forhold til planlægningen af aktivitetsforløb primært er overdraget til foreninger/brugere.

For at få blik for, hvorledes foreninger/brugere forvalter denne opgave, dykkes der i det følgende afsnit ned i de enkelte foreningers interne fordelinger af tider. Dette er gjort ved at indsamle oplysninger om fordelingen af foreningernes hold på deres hjemmesider. Fordelingen af tider på foreningsniveau – og dermed udmøntningen af de anviste tider – giver mulighed for at undersøge i hvilken udstrækning de enkelte brugere udnytter deres træningstid til fulde.

Det er interessant at se på, idet kommunen ved at anvende armslængdeprincip mister såvel kontrol som mulighed for at sikre maksimal udnyttelse af lokalerne, og det er væsentligt at overveje, om der skal anlægges en lidt anden tilgang, hvor armslængdeprincippet kombineres med en eller to ekstra kontrolforanstaltninger.

Aktivitetsforløb varer kortere end planlagt

En del af den ikke udnyttede kapacitet i de kommunale lokaler opstår som følge af, at brugere ikke udnytter deres anviste tider til fulde. Det skyldes til dels, at visse brugere slet ikke møder op, samt at visse forløb ikke varer den tid, de er afsat til at vare. Det er svært præcist at angive, hvor stor en

del af den samlede ubenyttede tid, de to former står for. Mest uudnyttet tid opstår formentlig, fordi brugere bliver helt væk fra planlagte forløb, mens en mindre skyldes kortere forløb end der er fordelt tid til.

Manglende fremmøde er berørt ovenfor i forbindelse med at skabe en bedre afmeldingskultur, mens kortere forløb end planlagt berøres nedenfor.

Kigger man på foreninger/aftenskoler (dvs. fra ca. kl. 15/16-22) brug af henholdsvis Bane 1 og Bane 2 i Multihallen på Birkerød Idrætscenter i de to uger, viser det sig, at der i gennemsnit er 167 minutter pr. dag af anvist tid, som ikke bruges til aktivitet. Dvs. at der i gennemsnit er lidt mere end to og en halv time pr. dag som ikke udnyttes, selvom tiderne er fordelt til hold i de forskellige foreninger.

Deler man denne tid op, viser opgørelsen, at 57 minutter pr. dag opstår som følge af, at foreninger/aftenskoler ikke udnytter den tid, de har fået anvist til fulde, svarende til 34 pct. af den uudnyttede tid (se figur 4). Modsat skyldes 66 pct. af den uudnyttede tid, at brugere slet ikke møder op til deres planlagte aktivitetsforløb.

Figur 4: Ca. en tredjedel af den uudnyttede tid på Bane 1 og Bane 2 opstår, fordi foreninger/aftenskoler afholder kortere forløb end planlagt.

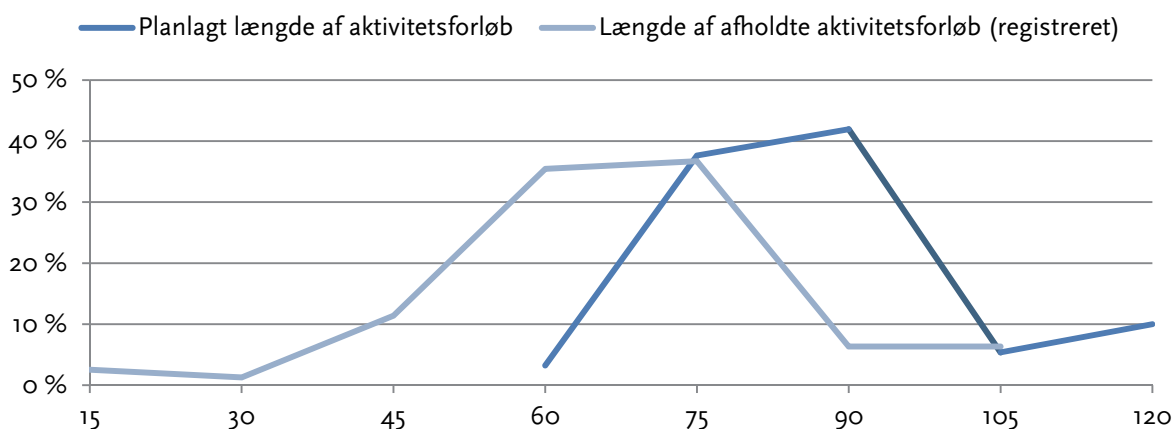

Kilde: Idrættens Analyseinstitut, 2012.

Selvom hovedparten af den anviste tid, der ikke udnyttes, skyldes manglende fremmøde, er der altså også en del tid, som ikke udnyttes, fordi aktiviteterne ikke varer deres fulde, planlagte længde.

Figur 5 nedenfor sammenligner den planlagte længde af de enkelte aktivitetsforløb på Bane 1 og Bane 2 med længden af de faktisk, afholdte aktiviteter. Kurven som udgør de planlagte aktivitetsforløb er 'skubbet' mod højre i forhold til den reelle længde af de afholdte forløb. Det skyldes, at de planlagte forløb er længere, end de reelt afholdte.

Figur 5: Afholdte aktivitetsforløb er i gennemsnit 15 minutter kortere på Bane 1 og Bane 2 end planlagt.

Kilde: Idrættens Analyseinstitut, 2012.

Af figuren fremgår f.eks., at 3 pct. af de planlagte aktivitetsforløb er skemalagt til at vare 60 minutter, men det er faktisk hele 35 pct. af de registrerede, afholdte forløb, der varer en time. Når der ikke er planlagt forløb, som er kortere end 60 minutter, må det betyde, at en del forløb er planlagt til at vare længere end 60 minutter, men ikke varer så lang tid. Det er nok umuligt helt at komme problemet med kortere aktivitetsforløb end planlagt helt til livs, da der bl.a. i forbindelse med aktivitetsskift vil opstå uudnyttet tid.

Selvom der er tale om en analyse alene baseret på to store haller (Bane 1 og Bane 2 i Multihallen på Birkerød Idrætscenter), er der grund til at se nærmere på, om det også gør sig gældende i andre lokaler. Som figur 4 viser, er det tæt ved en time hver dag, som går tabt pga. for korte forløb. Det er ret meget tid, og man bør overveje, om det er muligt at få foreninger og andre brugere til at tage op til revision, om de er for lempelige og tildeler de enkelte hold mere tid, end de har brug for.

Problemet med uudnyttet tid i forbindelse med aktivitetsskift kan opstå, om det er den samme arrangør (f.eks. to aktiviteter afholdt af samme forening efter hinanden) eller forskellige arrangører (f.eks. to forskellige foreninger), der afholder aktivitetsforløb, der ligger op ad hinanden. Mens det første til dels er en opgave for de enkelte arrangører at minimere (f.eks. foreninger), er det andet en opgave, som i høj grad hænger sammen med måden, hvorpå tider fordeles i kommunen. Uanset årsagen peger analysen på, at bedre kapacitetsudnyttelse kan opnås ved at have en mere fleksibel fordeling af tider, samt øget kontrol med foreningernes egen brug/fordeling af tider

- **Større kontrol med og krav til anviste tider:** På baggrund af ovenstående, er det interessant at overveje, om man skal opstille en række krav i forbindelse med foreningernes brug af tider. Selvom der er tale om et armslængdeprincip, kunne man godt bede foreningerne om at melde ind, hvordan de fordeler tider til hold som tidligere nævnt. Det kan muligvis få foreningerne til at stramme op på deres egen fordeling af tider og brug.

Tættere samarbejde mellem forvaltninger og kommuner

Denne undersøgelse er iværksat af Kultur i Rudersdal Kommune, og i forhold til kapacitetsudnyttelsen har undersøgelsen været begrænset til, hvorledes Kultur anvender lokalerne. Som det tidligere er anført, er der dog også tidsrum, hvor Kultur ikke råder over lokalerne. F.eks. i dagtimerne, hvor de enkelte folkeskoler råder over de haller, gymnastiksale og idrætslokaler, der er hjemmehørende på skolen. Det er baggrunden for, at disse lokaler i løbet af dagtimerne ikke indgår i undersøgelsen.

- **Få brugsret på folkeskoler:** Ud fra et samlet borgersynspunkt bør det være en fælles vision at få udnyttet kommunens lokaler bedst muligt på tværs af forvaltninger. Det er ikke utænkeligt, at der findes borgere, som ville have stor glæde af at kunne komme ind på nogle af skolerne i løbet af dagtimerne. Det kunne muligvis være med til at mindske presset i andre tidsrum, idet eksempelvis ældre borgere kan afvikle deres idrætsaktivitet i dagtimerne. Dermed vil der blive bedre plads til børn og unge i de tidsrum, hvor de har mulighed for at være aktive i fritiden.

Det er dog ikke sådan, at der ikke eksisterer et samarbejde på tværs af forvaltningerne i dag. For det første råder Kultur over tider på folkeskolerne typisk efter kl. 15.30, og for det andet bruger folkeskoler også de kommunale idrætsanlæg til bl.a. svømning og større idrætsarrangementer. Derfor handler det måske nærmere om at udbygge samarbejdet end at opfinde det.

- **Samarbejde med andre kommuner:** I forlængelse af at kunne gøre større brug af lokaler på folkeskoler, er det også nærliggende at se på muligheden for tværkommunalt samarbejde. Delanalyse 6 viser en oversigt over forskellige lokaler i Rudersdal Kommune i sammenligning med andre Region Hovedstaden og hele Danmark. Sammenligningen viser, at kommunen på visse punkter er bedre udrustet med faciliteter, mens man omvendt på andre punkter har en ringere dækning.

Desuden viser delanalyse 7, at borgerne i Rudersdal Kommune ikke kun er aktive inden for kommunegrænsen, men også bruger faciliteter i omkringliggende kommuner. F.eks. ligger 48 pct. af de gymnastiksale, som borgerne i Rudersdal Kommune benytter, uden for kommunegrænsen. Ligeledes gælder det i forhold til tennis- og golfanlæg, hvor mange også benytter faciliteter uden for kommunen. Samme tendens er gældende, når man kigger på brugerne, som f.eks. indebærer foreninger. Her svarer 60 pct. af, at de ofte bruger faciliteter uden for kommunen (delanalyse 8).

Faciliteter til idrætsaktiviteter spænder over et bredt spektrum, og det er for langt de fleste kommuner ikke muligt at have alle faciliteter inden for kommunens grænser. Visse af disse faciliteter har også et begrænset antal udøvere, og det er derfor heller ikke nødvendigt med sådanne faciliteter i alle kommuner. På den måde er det naturligt, at borgerne også søger til andre kommuner, når de skal være aktive.

Det er nærliggende at Rudersdal Kommune sammen med de omkringliggende kommuner overvejer, hvordan man sammen kan sikre et godt facilitetsudbud. Det indebærer, at man anlægger et mere regionalt blik især i forhold til specialfaciliteter. En del af de almindelige faciliteter, som boldbaner, haller og gymnastiksale, som bruges i stort omfang skal findes i de enkelte kommuner og lokalområder, men skøjtehaller, skydeanlæg og lignende er ikke nødvendige at have i hver enkelt kommune.

Samarbejde med fitness-sektoren

Endelig er der god grund til at medtænke de kommercielle aktører i såvel den kommunale idrætspolitik som facilitetspark. De kommercielle centre i og omkring Rudersdal Kommune spiller især for voksne en stor og stigende rolle for idrætsdeltagelsen, og det er nærliggende at overveje, som det også tidligere er anført, hvorledes fitnesscentre i højere grad inddrages i at løse idrætsmæssige problemstillinger.

- **Fitnesscentre som facilitet:** Ud over som allerede nævnt, at visse borgergrupper med specielle behov som inaktive kan nyde godt af fitnesscentrenes ekspertise, kan man også overveje at se fitnesscentre som en facilitet. Noget sådan foregår til dels i forhold til Impuls i Holte, som tilbyder sig som facilitet for forskellige kommunale institutioner. Der er pt. ikke tale om et formelt samarbejde på kommunalt niveau, men aftaler mellem centret og de enkelte institutioner.

Frem for selv at anlægge nye lokaler er det en tanke værd, om lignende lokaler allerede findes i et af de kommercielle centre, og om kommunen kan spare tid og penge blot ved at leje sig ind.

- **Leje lokaler ud til fitnesscentre:** Man kunne også overveje en omvendt løsning i den forstand, at man kunne udbyde lokaler i kommunale faciliteter til kommercielle aktører – dvs. at de kunne byde på at drive mindre fitnesscentre lokaliseret på idrætshaller. Og hvis de kommercielle aktører ikke byder på det, kan faciliteterne selv overveje at påtage sig opgaven.

Indsatsområde 4: Udearealer

Mens børn og unge specielt anvender de kommunale idrætsfaciliteter, når de er idrætsaktive i fritiden, bevæger de voksne sig i stigende grad udenfor. Borgerundersøgelsen blandt mere end 1.000 voksne i Rudersdal Kommune viser, at hele 71 pct. af de idrætsaktive benytter naturen (i skoven, på stranden, på vandet, i parker m.v.). Naturen adskiller sig fra de kommunale idrætsfaciliteter, idet der er tale om områder, som kommunerne ofte kun i begrænset omfang interesserer sig for som deciderede idræts- og motionsfaciliteter.

Der betyder dog ikke, at kommuner ikke kan agere aktivt for at sætte udeområder i spil som idrætsarena. RudersdalRuten er et godt eksempel herpå. RudersdalRuten er 42,195 km og har en række forskellige temaruter, der henvender sig til forskellige borgergrupper som børn, unge, voksne og ældre. Ifølge idrætsvaneundersøgelsen foretaget i Rudersdal benytter 11 pct. af de voksne RudersdalRuten til motion. Der er således flere voksne i Rudersdal, som bruger RudersdalRuten end f.eks. tennis og squashanlæg (9 pct.) eller stadions/boldbaner (8 pct.). I et driftsmæssigt perspektiv, fylder RudersdalRuten meget lidt, da ca. 1 pct. af midlerne på idrætsområdet går til at vedligeholde Ruten (delanalyse 5). RudersdalRuten er med andre ord en facilitet for mange borgere for et ret begrænset beløb.

Når de voksne er aktive udendørs i naturen, foregår det dog ikke kun på RudersdalRuten, men også på stier, fortov, græsarealer og andet, som ikke er etableret med særlig tanke på idræt og motion, men som en del af kommunens transportnet. Denne infrastruktur vedligeholdes ligeledes af kommunen, som dermed indirekte også er med til at understøtte idrætsaktivitet.

Udearealer er altid åbne

Tidligere blev anført forskellige måder at skabe større tilgængelighed i faciliteter ved at stille dem til rådighed for f.eks. selvorganiserede brugere, når de ikke er anvist til andre.

En stor fordel ved RudersdalRuten, andre udefaciliteter og stier samt fortov og veje er, at de altid er åbne. Det er med andre ord muligt at være aktiv, præcis når man vil – især hvis de enkelte faciliteter er oplyst. Når de voksne i Rudersdal Kommune skal angive, hvad der har størst betydning for, hvor de vælger at dyrke idræt, svarer flest (66 pct.), at det er et sted, hvor de selv kan bestemme, hvornår de er aktive. Desuden svarer omkring halvdelen, at der er vigtigt, at træningsstedet ligger tæt ved hjemmet. Der er to ønsker, som de forskellige udearealer understøtter, hvilket spiller en rolle for, at så mange vælger naturen som idrætsarena.

Når udeområder skal udnyttes bedre handler det ikke om åbenhed, men mere om, hvordan man kan skabe opmærksomhed og tryk omkring dem og skabe faciliteter, folk vil bruge. Der kan tænkes i forskellige metoder.

- **Satsning på udendørs idrætsarenaer:** Rudersdal Kommune er blandt de kommuner, der aktivt 'bearbejder' naturen og gør den egnet og tiltalende til fysisk aktivitet og idræt. Det er RudersdalRuten det tydeligste eksempel på.

Specielt voksnes idrætsvaner er rykket udenfor, og alt tyder på, at det også vil være sådan i de kommende år. Det er derfor en central anbefaling, at kommunen også i fremtiden medtænker, hvorledes naturen skal indgå i specielt voksnes idrætsvaner. Opførelsen af en TriRute som et tillæg til den eksisterende RudersdalRute er et tegn på, at man i kommunen fortsat vil have fokus på den del også.

Det er svært præcist at pege på, om etablerede faciliteter i naturen skabe mere aktive borgere og herunder, hvilke typer af faciliteter der efterspørges. Med RudersdalRuten har man anlagt en række ret forskellige faciliteter, og det er væsentligt i fremtiden nøje at overveje, hvilke faciliteter man vil anlægge. Hidtil har man arbejdet med forskellige målgrupper, idet der er noget for børn (TusindbenRuten), men også voksne og ældre (TriRute og ForskerRute). Det er nærliggende at fortsætte denne tankegang og f.eks. overveje, hvilke anlæg som vil være specielt efterspurgt af unge.

Et område man kan overveje i en fremtidig udbygning af RudersdalRuten er 'historiske punkter' eller steder med særligt flot natur/udsigt og lignende. Man kunne eksempelvis overveje at genetablere 'Holtekollen' til fysisk aktivitet kombineret med, at man også kan læse/lære om Holtekollens historie.

- **Aktivér udeområder:** Som det også blev nævnt i forhold til anlæg (indsatsområde 2), er det vigtigt, at man aktiviterer de enkelte områder, så borgerne får et tilhørsforhold til de enkelte områder. Samme metode er anvendelig i forhold til udearealer, hvilket man også allerede benytter sig af i kommunen.
- **Formidling, flow, træfpunkt og sikkerhed:** Et område, man også kan kigge nærmere på, er, hvordan man kan forbedre kvaliteten af de eksisterende udefaciliteter f.eks. i forbindelse med RudersdalRuten.

Der er forskellige aspekter, som man kan arbejde med. Lokale og Anlægsfonden har eksempelvis udarbejdet en liste med 14 punkter, som er væsentlige at tage højde for, når lysløjper til løb skal udarbejdes. En række af anbefalinger herfra er ikke kun relevante i forhold til løb, men også for andre aktiviteter.

Formidling af ruten, aktiviteten eller det enkelte play-spot er afgørende. Det skal være enkelt for det enkelte bruger at gå til og uden videre instruktion at bruge den specifikke facilitet. TusindbenRuten formidles via en historie, som børn og forældre sammen kan læse, og på den måde er man med til at planlægge deres brug af ruten. For løbere eller cyklister kan formidlingen være mere simpel og gå på, at det er let at følge de anlagte ruter/stier undervejs. Er skilte tydelige, og er der f.eks. et eller flere start- og slutpunkter, som gør det let at komme ind på ruten?

Med løb som udgangspunkt peger analysefirmaet Hausenberg på, at flow er helt væsentligt for løbere (Hausenberg, 2012). Selvom de har udgangspunkt i løb i byer, gør det samme sig

gældende i grønne områder eller skove. For løbere – og andre aktive – er flow en kvalitet i sig selv. Flow handler om, at den rute man befinder sig på er en sammenhængende rute, som ikke bliver brudt op af lyskryds, veje, overgange eller lignende, hvor man skal stoppe sin aktivitet for at fortsætte. På visse strækninger er RudersdalRuten svær at følge, og det kræver dermed ekstra opmærksomhed at følge ruten på bekostning af flow.

Et andet vigtigt område er etableringen af træfpunkter. Det kan være for løbere eller mountainbikere, men også for vandrere eller andre, som gerne vil bruge udeområder. Træfpunkter kan med fordel fordeles ud forskellige steder i udearealerne og kombineres med toiletter og f.eks. skabe med lås, som løberen kan lægge en jakke og/eller vanddunk i. Specielt efterspørgslen efter toiletter er vigtige at tænke i forbindelse med etableringen af udendørs arealer.

Slutteligt er sikkerhed og tryghed væsentlig at tænke ind. Ifølge borgerundersøgelsen foretaget i Rudersdal Kommune er det fjerde væsentligste forhold for, hvor folk vælger at være aktive, om det er sikkert og trygt at færdes i og omkring faciliteten/stedet (delanalyse 7). Det kan handle om et væld af forskellige aspekter, som strækker sig fra egentlige sikkerhedsforanstaltninger på legepladser, til lysforhold, kvaliteten af underlaget på alle årstider til sikkerhed på fortove og cykelstier tæt ved befærdede veje.

Perspektivering: Naturen, centralisering og decentralisering

På baggrund af det samlede analysearbejde og herunder især brugen af de forskellige facilitetstyper kan der opstilles to scenarier for retninger på idrætsfaciliteterne i fremtiden i Rudersdal Kommune. De to scenarier – centraliserings- og decentraliseringsperspektivet – er to forskellige udgangspunkter, som kan fungere som afsæt i en politisk debat.

De to scenarier kan stilles over for hinanden som to modpoler, som angiver, hvad man henholdsvis opnår/giver køb på ved at satse mere på det ene frem for det andet scenarie. Man behøver således ikke at satse på enten det eller det andet perspektiv, men man kan i stedet vælge en mellemvej, hvor man bevidst vælger noget fra begge 'lejre'.

Uanset hvor man ønsker at lægge hovedfokus, er det dog – som også angivet via indsatsområde 4 – vigtigt at tænke naturen med som idrætsfacilitet. Dvs. at man fortsat skal arbejde med at aktivere og udnytte naturen, som man allerede gør det i dag. Det er tænkeligt, at endnu flere i fremtiden vil få lyst til at motionere i naturen og bruge den til andre motions- og idrætsformer, end tilfældet er i dag.

Om man fokuserer på centraliserings- eller decentraliseringsperspektiv skal man i kommunen tage bestik af det forhold, at skovene, søerne, havet, stranden, stierne langs søer og vandløb mv. er den største idræts- og motionsfacilitet for voksne. Store dele af kommunens meget forskelligartede natur er allerede velegnet og attraktiv til idræt og motion, og kommunen har yderligere lagt ressourcer og kreativitet i udviklingen af RudersdalRuten. At gøre naturen endnu mere velegnet bør prioriteres i fremtiden (se indsatsområde 4).

Centraliseringsscenarioet

Centraliseringsscenarioet går ud på at udbygge de eksisterende større idrætsfaciliteter til centre for idræt og motion fordelt på to store idræts- og motionscentre (Birkerød Idrætscenter og Rundforbi Idrætscenter) samt fire til seks mindre centre.

Rundforbi Idrætscenter kan udvides til bl.a. at omfatte et motionscenter og til på sigt at omfatte flere specialfaciliteter.

Tilsvarende kan der etableres mindre motionsrum og fitnesslokaler på de øvrige idrætshaller (enten drevet i kommercielt regi, i foreningsregi eller af faciliteten selv).

På længere sigt kan der etableres specialidrætsfaciliteter i tilknytning til disse idrætscentre, således at en facilitet f.eks. er facilitet for kampsport, en anden facilitet er facilitet for springgymnastik osv.

Øvrige decentrale faciliteter til idræt, især boldbaner, gymnastiksale og tennisbaner, vil enten høre til skoler eller overdrages til foreningers drift eller til drift i regi af de store idrætscentre efter nærmere regler.

Det må antages at en vis centralisering af idrætsfaciliteterne giver bedre muligheder for opfylde forskellige ønsker og behov hos brugerne i form af forskellige idrætsmuligheder, gode omklædningsrum, gode opholdsrum, café, møde- og klublokaler som kan deles af flere mv.

Det må endvidere antages, at centralisering giver bedre muligheder for en professionel ledelse og et højt serviceniveau.

Alt efter de lokalevalg, man foretager i udbygningen af de eksisterende faciliteter/opgradering, vil man kunne ramme forskellige målgrupper. Fokuserer man på store og små haller, vil man primært imødekomme drenge og mænds idrætsaktiviteter, mens flere mindre idrætslokaler omvendt vil tilgodese piger og kvinder mere.

Som det er nu, bruges de enkelte idrætsanlæg i høj grad af de folk, der bor omkring dem. Det vil i første omgang også være folk tæt ved anlæggene, man herved vil tilgodese.

Vælger man centraliseringsvejen, er der således behov for, at man nøje overvejer, hvem man vil bygge til, og hvordan man overkomme barrieren i forhold til transport og får gjort de tre anlæg mere tilgængelige for borgere, som ikke er bosiddende i anlæggenes nærmiljø.

Centraliseringsstrategien forudsætter også, at der gøres en speciel indsats for at informere borgere fra hele kommunen om, hvilke muligheder det pågældende idrætsanlæg giver, dvs. oplysning rettet mod alle borgere i hvert et hjørne af kommunen.

Decentraliseringsscenarioet

Decentraliseringsscenarioet går ud på at bevare en forholdsvis decentral fordeling af idrætsfaciliteterne med faciliteter for de største idræts- og motionsformer i hvert større lokalområde i kommunen.

Eksisterende idrætshaller og idrætslokaler kan renoveres og moderniseres, så de får en mere attraktiv arkitektur og bedre opfylder moderne krav og ønsker til forskellige aktiviteter for børn, unge og voksne.

Hvor der er behov for det, kan der etableres multifunktionelle idrætslokaler af mindre størrelse. Så vidt muligt i tilknytning til skoler eller specialfaciliteter, så er der er vis fælles drift.

Birkerød Idrætscenter kan udvikles til at være kommunens fælles motionscenter, og der kan gøres en indsats for at anlægget i højere grad benyttes af borgere fra hele kommunen.

Fordelen ved dette scenarie er, at det tager bestik af det forhold, at de fleste dyrker idræt og motion tæt på, hvor de bor, og at nærhed især betydning for dem, som ikke er så fysisk aktive.

Det vil endvidere gøre det lettere for skoler, daginstitutioners, SFO'ers og fritidsklubber at organisere idræt.

Etableringen af flere mindre idrætslokaler i kommunen i stedet for f.eks. en større idrætshal kan give mere aktivitet, fordi antallet der benytter et mindre lokale pr. aktivitetsforløb næsten er lige så stor som i de store haller. Man må antage, at man således får mere for pengene ved etablering af flere faciliteter i stedet for en hal (for de samme penge).

De små multifunktionelle lokaler vil i højere grad tilgodese piger og kvinder, end idrætshallerne gør.

Litteraturliste

Hausenberg (2012). *Løb i byer*. København: Udarbejdet af Hausenberg APS.

KL (2012). *Folkeoplysningsloven med kommentarer*. København: Kommuneforlaget A/S, 4. udgave.

Laub, T. B. (2013). *Danskernes motions- og sportsvaner 2011*. Grundrapport. København: Idrættens Analyse-institut.

Rudersdal Kommune (2006). *Bilag 1 – Lokalernes åbningstid*. Rudersdal Kommune.
<http://booking.rudersdal.dk/Upload/files/Bilag1tillokaleregler-%C3%85bningstider.pdf>

Rudersdal Kommune (2010b). *Regler for udlån og benyttelse af Rudersdal Kommunes lokaler og udendørs anlæg*. Rudersdal Kommune.
<http://booking.rudersdal.dk/Upload/files/Generellereglerforlokaleudl%C3%A5n.pdf>

Rudersdal Kommune (2012g). *Oversigt over lokalefordeling (fordelingsskema)*. Rudersdal Kommune.
<http://nemagenda.rudersdal.dk/DocumentCache/00/02/00/01/88.pdf>

Rudersdal Kommune (2012d). *Idræts- og motionspolitik*. Rudersdal Kommune.

Rudersdal Kommune (2012k). *Kultur- og idrætsanlæg nye/andre anvendelsesformer/nye muligheder 2012*. Rudersdal Kommune.

Information og materiale om foreninger, idrætsanlæg, lokalefordeling i de kommunale lokaler, procedurer for lokalelån/aktivitetstilskud og lignende er indsamlet med assistance fra Rudersdal Kommune. Idan/CISC har sammen med Rudersdal Kommune sikret korrektheden af de præsenterede oplysninger ved delrapporter/notats afslutning.